

Sjeli se včera tedy zase, jako každoročně o Silvestru, a seděli tu pohromadě: Sibyla římská, Slepý mládenec český, ovčák Tomáš pomořanský a J. Trojan, filosof a prorok německý. Bylo děsné podívání na ně, jak tu seděli a vytřeštěně se dívali, neboť zrak jejich hleděl do budoucnosti. A věděli všechno, všechno, co se stane v celém nastávajícím roku, v 365 dnech napořád po sobě zběhlých. Prorokovali střídavě, Trojan zapisoval, Sibyla vařila punč a Slepý mládenec občas drknul harfou a pěl: „Jo, in Beneschau, do ist der Himmel blau.“ Dojem velebný!

Pod okny seděl náš zvláštní zpravodaj a naslouchal. Bylo mu nějak divně. Chorá křídla budoucnosti šuměla kolem nebohých uší jeho a hluboká studna moudrosti otevřela se někdy před ním tak náhle, že ho pojala závrat. Byl by rád utekl, ale nemohl, nesměl — „zvláštní zpravodaj“ nesmí utéci nikdy, už kvůli hanbě. V třesoucí se ruce držel noticní knížku a zapisoval si. Nedoslechl ovšem všeho, ba slyšel jen drobty, ale drobty ty jsou samé perly. Závažné příští udalosti nesmírného dosahu, čarodějná pořekadla, neocenitelné rady. Vyvázl zpod okna přece pak zdráv a navlékl ulovené perly na skvostnou šnůru. Zdobíme klenotem tím bělostný krk prvního ledna — zobni sobě každý z něho, co chceš!

„Ještě nebylo takového roku, jakým bude 1878,“ — zapisal Trojan. „Počasí bude v něm někdy jasné a líbezné, někdy zas tak hanebné, že se člověku po půlnoci nebude chtít z hospody na ulici. Pozděj do leta nebude se chtít z hospody ani za dne; nastane nevidaný boj mezi žízni a zlatkou, boj úmorný, v němž zahynou strany obě. Tepla bude směrem k červenci a srpnu přibývat, až nastane vedro takové, že umožní veselost a čilost tvorů všech, vyjma

mouchy a berní exekutory, kteří neunaví se ani pak. Kolem svatého Jana Křtitele objeví se v pásmě našem prapodivný děsivý úkaz. Vyskytne se totiž pojednou síla lidí, zvláště malých, kteří budou po povrchu zemském běhat s černo-modrýma hubama. Původ toho budou mnozí učenci hledat v jakýchsi drobných černých jahodách. Ale jakmile bude po jahodách, budou huby zase v pořádku. Celý rok bude velice nebezpečno pít na dluh; staneť se někdy, že se přitom člověk moc zlobí.“

„Jen ten vyjde po celý rok dobře, kdož pečlivě dbáti bude významuplných znamení nebeských. V lednu sbírat housenky není naprosto slušno, item ne jíst nezralé švestky. V únoru bude velmi příhodno trochu si na Žofíně poskočit; dne 29. a 30. února vystříhej se každý platit směnky, mohlo by se stát, že by mu nestačil ani čas. V dubnu je dobře sázet brambory; peníze do spořitelny vkládat může se ale po celý rok 1878, jeť ten rok nad jiné k tomu příhodný. Dá-li někdo člověku v březnu nějaký pěkný a vzácný dar, nesluší se, aby mu člověk za to snad vynadal nebo se zapomněl a ze dveří ho vyhodil.“

„Květen 1878 bude měsíc nejdůležitější. Nebeská znamení sice učí, že by bylo velmi dobré, aby každý, kdož se k čemu zavázal slovem svým, v tom měsíci slovu také dostál; poněvadž ale slovu svému dostát není věc moderní a naprosto se přfčí všem nynějším návykům, půjde to as ztěžka. Snáz se povede v květnu přemoci se a mluvit o některých známých svých trochu slušně, zvláště o těch, kteří mohou člověka na několik měsíců vzít k sobě zdarma na letní byt. Nejsnáz ale povede se mužským v květnu zamilovat se do hezkého děvčete; sedět jí pak mohou nechat v kterémkoli měsíci. V květnu bude také pršet, následkem čehož porostou fazole a jiné rostliny. Proto ten, komu hlava olysala dřív, než on sobě přál, učiní dobře, když v májovém deštičku projde se nějakou hodinku s obnaženou hlavou; neprospěje to sice nic, ale je to o 1 zl 20 kr lacinější než lahvička Reichardova oleje, která také nic nepomůže. Vysvědčení může májovému deštičku do novin přec také dát a objednat si v něm hned ještě dva deštičky

dobírkou. Pro milence samovrahy je příští květen měsíc převýhodný; funusy budou v tom měsíci nejkrásnější.“

„Srpen bude velice výhodný pro kasíry, kteří zamýšlejí do Ameriky utéct; jeť moře v dobu tu jen málokdy bouřlivé. Kdo ale posud žádný svazek básní nevydal, ať toho nechá v srpnu a všech následujících měsících raděj už být. Čechové se mohou v příštím srpnu výtečně bavit vzpomínkami, jakéže před málo lety v dobu tu mívali krásné národní slavnosti. V září se může o některých známých (viz květen) zase mluvit špatně, je to už jedno. V říjnu je dobře vyhrát důležitý nějaký proces, v listopadu je dobře navečer pojídat stehno studené husy a dlouhé večery *prosincové* nemohou se krásněji a vydatněji vyplnit než pečením jablek.“

„Velkých společenských a politických událostí bude náramná síla a můžem některé z nich určit na den. Krádeže například, vraždy a jiná darebáctví budou se každodenně splítat ve věnec rozkošný a pestřit nejen život sám, nýbrž i sloupce časopisů. V únoru poruší v Praze 221 manželek slib věrnosti, a aby hlas svědomí utišily, budou to v březnu opakovat. Ve světě se učiní několik předůležitých nových vynálezů, o nichž ze šetrnosti k jich vynálezčům, kteří si nejspíš vezmou na ně privilej, nestůžž zde nic podrobnějšího. Papež a Turek budou v roce tom potřebovat náramně mnoho peněz. Na jihu budou velké bitvy, o nichž každé dojde obširný telegram. Z dvanácti set dosavadních českých čtenářů ubudou dvě stě; a stane se roku tohoto, že jeden z nakladatelů českých vysměje se třem spisovatelům, držícím rukopisy v rukou, do očí — všem třem najednou! České divadlo obdrží definitivního ředitele. Český národ se zproští tím největší starosti své a nepotřebuje se pak už o pranic na světě starat. A také nebude.“

„Bude to krásný rok, ten rok 1878. Pravý rok spásy.“

△ *V Praze 9. února*

Jsme v rozpacích. V jedné z desíti tisíců jizeb obrovitého paláce tam dole za Tiberou leží mrtvola, o níž se mluvit musí a o níž se dle jezovitské zásady „de mortuis“ přec bez vší nenávisti mluvit má. Nenáviděli jsme ho nikoli co papeže, nýbrž co muže velemocného, jenž velké své moci vůbec zneužil na neštěstí tisíců a tisíců.

Leží již balzamován a oblečen v roucho kryptové. Volali ho dle obřadů třikráte jmenem, ale neozval se více, zaklepli stříbrným kladivem třikráte na starou jeho lebku, ale nezachvěla sebou. Bezládná je ruka, která miliónům žehnala, strnulý jazyk, který miliónům klnul. Kletba i žehnání — pouhá slova, odvanula! Ale vykonal dosti také skutků — Pius IX. nekráčí lehce v neznámé kraje za hrobem.

Pius IX. dožil se vysokého stáří. Jemu popřál osud dosti času, aby povahu svou rozvinul široce a úplně. Stará pinie, jejíž koruna rozložila se zcela dle svého a dosáhla úplně individuálního rázu. Hledí-li oko historikovo také na postavy dějinné okem tvarozkumným a posuzuje-li větší či menší malebnost jejich, postava Piova zajisté náleží k nejmalebnějším. Pevný, tvrdý kmen, větve vzdorovitě se pnoucí, květ krvavý, ovoce pichlavé, kořeny zarývající se do skály blesky rozervané, bouřemi ovětralé, stafáže kolem velkolepá, skládající se z úžasně velkých dějin našeho věku. Nechtě se ty dějiny odehrávaly v kraji kterémkoli, na obzoru jich strměla vždy vysoká pinie Pius IX. Nebylo myšlenkového a nebylo politického proudu za našich dnů, aby se v něm nebyl zrcadlil její stín. Činem i slovem zasahoval Pius IX. do všeho, hleděl řídit vše a velet „orbi et urbi“.

Štěstím lidstva bylo, že panování Piovo padlo až do století devatenáctého. Co by byl činil as v krvavém středověku, když v úplné polovici věku devatenáctého co světský

panovník malé země dal popravovat, věznit a z vlasti vypovídat své poddané po desítitisících! Co by byl činil v oněch dobách duševní temnoty muž, který v osvětleném věku našem známými svými dogmaty vždy znovu lidský rozum přibíjel na kříž! Co v oněch dobách zápalných hranic a inkvizičních muk člověk, který krvežíznivého, zuřivého Arbueza prohlásil svatým! Co tenkrát, kdy bezohlednost byla životním pravidlem, muž, jenž v době humanity vyslovil heslo: „Necítím s nikým!“ Co v dobách nevolnictví opět muž, který byl ve věku devatenáctém s to žehnat zbraním otrokářů amerických a včera zbraním Turků vrážejících křesťany na kůl!

Nad kaplí v levé lodi římské baziliky Svatopeterské nalezá se mramorový sarkofág, v němž čeká balzamovaný Řehoř XVI., až jej vystřídá balzamovaný Pius IX. „Může ještě dlouho čekat!“ pronesl se Pius za posledního koncilu, a Řehoř čekal ještě několik let, konečně se přece dočkal. Ze sarkofágu odstěhuje se pak svého času Pius do onoho kostelíka, kde si dal dávno před smrtí již postavit pomník, portrétní klečící postavu svou, modlíci se — za odpustky.

Na zvonici starobylého Kapitolu rozhlučel se letos již potřetí zvon, jenž se nesmí zahoupnout jindy, než když masopůst začíná nebo když papež umře; letos vyzváněl také, když umřel první italský král. Římané, chtiví velkolepých průvodů a skvělé ceremonielnosti, mají letos kyprou pastvu pro své žárné oči.

Zvon zazvonil prvnímu králi, ale ne poslednímu papeži. Hezky daleko za městem vznáší se krásná bazilika svatého Pavla. Tam je, vysoko nad arkádami, růženec podobizen papežských, medailóny všech papežů posavadních. Ale růženec není uzavřen, asi třicet prázdných míst je tam ponecháno pro papeže příští. Bude jich ještě třicet, nebo tři sta, nebo snad jen tři? — *chi lo sa!* Rádi bychom nestáli v šiku proti papeži třeba již nejbližší příštím. Rádi bychom ho nazvali také my „otcem“ — otcem člověčenstva. Což je opravdu nemožno, aby přední zástupce myšlenky křesťanské, té nejvznešenější, nejlidštější a nejpokročilejší v jádru svém, snesl se s pokrokem lidstva, byl přední ochranou

cho? „Marné volání“ asi. Za málo dní již uslyšíme, zdaž se volilo křesťansky, či jezovitsky — očekáváme poslední.

Bát se ovšem lidstvo více nemusí, naštěstí! Ale divně se trmácíme kupředu přec. Aby tak bylo možno, co se rádo vypravuje v pohádkách, aby se například náhle něco stalo jako v pohádce „o zkamenělé říši“. Dejme tomu, že by dnes zkameněla některá z říší evropských, rázem, bez přípravy. A za sto let aby přišel rytíř, který by ji odčaroval, a všichni ti lidé by začali zas myslet a konat vše jako dnes, a ostatní, o sto let pokročilé lidstvo by se na ně zadívalo!

Humoru bez konce by v tom bylo.

A aby se jako v pohádkách dělo také v jiném. Včera přišla zpráva, že „Rusové jsou už v Cařihradu“. Rusové o tom arci sami nevěděli ničeho, ale čaroděj Angličan je tam velkomyslně přenesl. Slovanské pohádky vyznamenávají se zvláštní spravedlností svou, kdo se v nich vyznamená ryzou dobrotou a velkomyslností, bývá také řádně odměněn. A zrovna to je jedna ruská pohádka, která vypravuje o caru, jemuž posloužil zámořský čaroděj. Car byl vděčen a poručil, aby čaroděj byl pohostěn a dostal tolik, „až mu bude nanic“.

Dejž to nebeský pánbůh!

NARODNÍ LISTY 10. února 1878

△ V Praze 16. února

Římané jsou skrz naskrz nevděčný národ! Takové krásné funusy, že by se všem babičkám na světě radostným pohnutím až brady třásly, a sotvaže mají dva nebo tři, už jsou otrlí. Sotva pět až šest lidí, když se papež pochovává! A když papežský camerlengo po skončeném pohřbu obrátil se k přítomným a tak asi pravil: „Pánové a dámy, Jeho Svatost zesnulý pan papež dává vám za prokázanou mu poslední čest nejupřímnější své díky vzkázat,“ — zaleskla prý se mu bohatá slza v oku nad nečetným tím houfcem.

Jedna otázka mně teď plete hlavu. Vyrostla z prastaré, že prý historické anekdoty. Jistý papež prý ukazoval mnichu poklady své a prohodil přitom: „Nemohu sobě ovšem naříkat jako svatý Pavel: Nemám zlata ni stříbra.“ Na to prý odpověděl mnich: „Vaše Svatost ale nemůže také jako on říci: Vstaň a chod!“ — Otázka: Kdyby papežové měli tu svatopavelskou moc, řekl by ten, který teď bude zvolen, k Piovi: „Vstaň a chod!“ —? A přistavil by mu k sarkofágu žebřík? Bojím se, že by se rozmýšlel trochu dlouho, tak asi až k smrti své! A Pius byl přec tak hodný k němu! Zůstavil mu v šuplíku zapečetěný balíček, v němž mu sděluje ještě celou řadu rozkošných nových dogmat, a vedle toho několik miliónů, aby moh úřad svůj nastoupit hned v patřičné chudobě. Některé časopisy přinesly zprávu, že prý bude za nebohého „vatikánského vězně“ zvolen můj přítel kardinál Schwarzenberg. Přál bych mu to z plné duše své. My dva jsme tuzí přátelé odedávna, už od těch dob, kdy jsem ještě ministroval a ze samé úcty mu jednou v sakristii cípek od šosu ustřih. Ale — nemám v životě štěstí, myslím si, že oni mně ho nezvolí. Ta radost, že by o velkonocích vstoupil na pověstnou porfyrovou dlaždičku v Svatopeterské bazilice a zvučným svým hlasem proklel

všechny neposlušné národy tohoto světa, mezi nimi předně nás Čechy! Druhý Eneáš Silvius, který co kardinál byl k Čechům také ještě „taktak“ a co Pius II. pak by je byl nejraděj usmažil. Srdce by se nám mohlo radostí utrhnout! —

Snad pronáším větu nepřiliš duchaplnou, ba snad docela všední, pravím-li, že žijem v době vskutku zajímavé. Tak zajímavé tím, že vše se děje „venku“, že pro samý Bospor a Tiberu domácích maličkostí si už ani nevšimnem. Neděje se ale u nás doma také nic, pranic zvláštního. Šest lidí otráveno na Smíchově kávou, vlastně prý mlékem — ale byli to jen lidé takzvané „nižší třídy“. A to je hned rámusu pro špatný prý dohled, pro nedostatečnou prý zdravotní policii a bůhví proč ještě! Copak by se slušelo, aby například policejní strážník chodil s galaktometrem od mlíkařky k mlíkařce a okoušel mléka jako nějaká kuchařka? — i jejeje, to by byla přec hanba! A dejme tomu, že by na takové otravování přece měl být nějaký přísnější dohled, copak to jde tak rychle? Pamatujme se přec jen několik let zpátky a vzpomeňme si na příkop za Strahovskou branou! Nad tím příkopem bývalo pevné kládové zábradlí. To zábradlí časem zpuchřelo a rozpadlo se — nikdo spravedlivý se tomu nebude divit. A rovněž se nikdo nebude tomu divit, že ponevadž tam ještě k tomu nesvítala nikdy žádná lampa, z kolemjdoucích tam za noci padal, kdo chtěl. Padaly tam hokynářky i s nůši svou, z práce se vracející otcové pěti a šesti dítek, zkrátka také samý jen lid „nižší třídy“. Hned druhého rána každého tam spadlého zcela správně našli, odnesli ho lidumilně do nemocnice, kdež umřel nebo neumřel, a časopisy měly každý týden dobrou lokálku svou. Co to ale bylo pořád za hubování ve veřejnosti, že se tam nad příkop nedá a nedá zábradlí nové! Zcela zbytečné hubování, povídám, netrvalo to ani pět let — a už tam zábradlí stálo!

U nás ale aby všechno šlo hned hrr! Co jen naše samosprávné městské úřady sekatury doznávají! Tu prý je dlážďění špatné, onde prý je nečistota, tamhle prý zas ani plynové svítilny nehoří atd. Je mně líto mučeného úřadu a dovoluju sobě návrh, aby páni měšťanostové pražští zcela krátce věc tu ukončili. Je to v jejich moci, jak si myslím.

Pozoroval jsem totiž některé z dřívějších pražských měšťanostů velmi bedlivě — nynějšího pana měšťanostu nepozoruju, on mi to odpustí, bydlí mně trochu z ruky. A tu jsem vyzoroval, že ulice, ve které měšťanosta bydlel, byla téměř mžikem vydlážděna vzorně, že panovala tam čistota až úzkostlivá a z hořících tam plamenů že v noci nebyl zhasen ani jediný dřív, dokud se pan měšťanosta z hospůdky nedostal domů. Kdyby si tedy každý pan měšťanosta oblíbil se jen každé čtyry neděle stěhovat jinam, tak — — ale ne, já to nedořeknu, najednou mně připadá hloupé, co tu říkám!

Jsou to beztoho jen samé maličkosti, ty naše záležitosti domáci. Jenže se bojím, že nastane brzy čas, kdy „venku“ bude ticho a my budem donuceni s těmi lapáliemi se zanášet přec. Hrozí nám mír. Ba ještě hůř: po uzavření míru toho není ale prázdná naděje na nějakou válku novou, ani mezi Němci a Francouzi ne! Němci klesají úžasně, teď například ujal se německý spisovatel Hermann Sallmayer veškerého francouzského ženského národa proti francouzským dramatikům! Že prý dramatikové ti provozují spíš jen umělecký průmysl než umění. Žena věrná prý je jim výjimka, žena nevěrná daleko milejší než žena věrná, kvůli tantiémám. Že prý už více hřešili na ženě svého národa, než tato kdy sama hřešit mohla. Tak — teď se už Němci sami budou ujímat francouzského národa!

My ovšem podobných věcí, jaké se v těch dramatech líčí, neznáme. U nás je všechno v nejpěknějším, bělostném pořádku. Teprv ondyno jdu po ulici — vlastně jakpak to chci honem vypravovat? Nu ano, jdu po ulici a tu kývá na mne z průjezdu pán. Znamý pán, a povídá: „Prosím vás, máte-li jen trochu času, postavte se zde do průjezdu, aby mne nebylo vidět.“

„A proč?“

„Mám svou ženu v podezření, že tamhle bude mít rendezvous.“

„Copak je vám nevěrna?“

„No víte — v masopůstě to vždycky tak nějak na ni přijde. Takto je mně po celý rok skoro pořád věrna.“

TATO CEDULKA NÁLEŽÍ PÁNU
A PANU JÁCHYMOVI, TOHO ČASU LVU XIII.
V RÍMĚ VE VATIKÁNU V POVĚDOMOSTI*

△ V Praze 23. února

Můj milý Lvičku!

Děkuju Ti za Tvůj přátelský list a laskavé v něm ohlášení, že jsi se stal papežem. Máš větší štěstí než já, já — bojím se — nestanu se v našem farním okršku ani kostelníkem, kdežto Ty — nu ale nezávidím Ti. Prosíš mne o mé požehnání. Tu je máš!

Teď už Tě ale v listech svých nebudu smít více nazývat „můj milý Špéci“, viď že? Vidíš však, jak pouhá náhoda, někdy pramalá náhoda, může mít následky dosti velké. Tituloval jsem Tě v přátelských listech svých vždy jen co svého „Špéci“, oni mé listy zachytávali, čtli v nevzdělanosti své místo „Špéci“ vždy „Pecci“, měli Tě za Italiána a bylo to. Kdyby to s tím „Špécim“ a „Peccim“ stálo v nějakém fejetonu co vtip, byl by to dle mého názoru jen vtip hloupý; co pravda je to ale dosti pozoruhodné. Co domnělý syn krásné Itálie, která má na papeže výhradní privilej, byls tedy zvolen. Dej si však pozor, teď je na české falzifikáty doba nějak zlá! Jsou štouralové, lidé zlí, kteří zobracují každý papírek a nevěří ničemu. Kdyby dnes nanovo povstal onen ctihodný muž, který v bývalých Pražských novinách tvrdil, že nebožtík maršál Pelissier jmenoval se vlastně Pelíšek, do očí se mu vysmějou, věř mi! Očekávám beztoho den co den, že někdo vystane a bude dokazovat, že je vlastně celý český národ padělán; tím by se pak vysvětlil ovšem mnohý zjev českého života, kterému dnes nemůžem a nemůžem porozumět. Tedy — pozor! Itálie je konečně také krásná zem, plodí chutné makarónky a výtečné briganty, narodil se tam Michelangelo, zcela slušný sochař,

* Poctivě zachycený dopis.

Dante, dosti dobrý básník — dej pánbůh nám Čechům „takových jen bataillon“! — nemusíš se tedy dát snad zachvátit jakýms nepravým studem.

Šlo to rychle, co? Ještě jsme nesetřeli slzu žalu pro Pia IX. a už se nám v oku leskne slza radosti nad Lvem XIII. Ještě jsme nečtli z Říma v novinách ani děkovací inzert „truchlících pozůstalých“ a už čtem telegram o dokonané nové volbě. Včera ještě byl „Vaterland“ samá tlustá černá obruba a dnes už se červená jako míšeňské jablíčko. Mezi námi řečeno, opět zvyk slovanský: z pohřbu se jde zrovna k tanci. Přičemž mně ale pořád něco vrtá mozkiem. Přiznám se Ti — já si myslím, že je na tvrzení o „stěhování se duší“ přece něco, a tu bych ukrutně rád věděl, čím je teď asi Pius IX. Prosím Tě, tam u vás ve Vatikánu musíte to beztoho všechno mít, dej přec vyhledat ten fascikul, kde je zaznamenáno, čím který papež se po své smrti stal, a zašli mi to — to bude fejeton! (Honorujem také pouhý, ale dobrý materiál). Ale — napadá mně — nechytá se Tě trochu závrat při myšlénce, jak rychle, jak snadno sklouzne tiára z hlavy na hlavu? Vydej zákon, že má být papežem muž vždy ještě mladší, jemuž srdce ještě nezkamenělo, cit pro lidstvo nevyhasnul, mozek na tvrdošlínost neztvrdnul, a zruš celibát! Rozumíš? — bude-li otec papež hodný, budem přát tiáru třeba i jeho synovi. A jaký jux budeš mít, až ze všech zemí budou přicházet celá procesí nejhezčích děvčat a děkovat se Ti a hladit Tě za to, žes zrušil ten celibát nerozumný. Být paní kanovníkovou je například daleko lepší zaopatření než být telegrafistkou.

To je jedna z těch rad, o které mne ve svém listu tak ouzkostlivě prosíš. Ostatní rady mé nechají se snadno sebrat v jedno: buď papežem *velkým*! Už byl před Tebou jeden Lev Velký, buď Ty *Lev Největší*! Jde to, máš velkou moc, větší popřípadě, než by se mohl domyslit i papež nejdomyšlivější. Zahod sylabus, svlékni neomylnost, obleč se v sluneční roucho lidského rozumu a křesťanské lásky. Kaž aristarchům a hierarchům o rovnosti lidské, a kde který národ trpí, pomáhej mu k svobodě. Uč vznešené lidi křesťanské pokoře a bázlivou chudinu pravé lidské pýše. Zapuzuj

jasným slovem říší temnoty a zlatou růží odměňuj duševní pokroky lidstva. Proklínej zlobné násilí a žehnej lásce mezi lidmi. A my všichni, přísáhám, budem katolíci fanatičtí a celý svět bude chtít být katolíkem!

Dokud ale nebudeš takovým Lvem Největším, — prosím, nežehnej českému národu nikdy! Ani dost málo, ani ještě málo. Nebylo by nám to beztoho nic platno. A mně dotud, prosím úsilovně, neposilej ani jediný ze svých řádů, ne svatojirský, ne svatosilvestrovský a ne řád božího hrobu. Nemohl bych jej přijmout, člověk musí mít ohledy. —

Teď ale zajisté Tě bude zajímat, povím-li Ti, co se u nás v Čechách doma děje. Povím Ti to velmi rád, ač je v tom stylizace velmi obtížná. Přemýšlím-li chvilku, docházím vlastně náhledu, že se neděje nic. „Staří“ se už s „mladými“ neperou, což je potěšitelné. Zato se perou „staří“ mezi sebou, což je opět potěšitelné. Jedni z nich jsou už pro činnost, druhí z nich jsou ještě pro nečinnost — hlavní rozdíl je mezi nimi ten, že oba nečiní nic. Denní náš rozhovor se otáčí kolem toho, proč nejsou Rusové už v Cařihradu, a kolem toho, že Ty jsi zvolen papežem. Ale nemysli si, můj milý Lvičku, že je v tom jen dost málo závisti nebo nenávisti k Tobě. Obyčejně se slyší otázka, jaké máš asi příjmy, mnoho-li platíš daní vůbec a mnoho-li živnostenské daně zvláště. My totiž nemluvíme teď o ničem jiném než o daních, o dani z kávy, z petroleje, nevím z čeho ještě. Kávu budem mít teď hodně dražší, a některé časopisy české radí, abychom my teď nechali pít kávy vůbec být a vařili si praženku. Praženka je zcela dobrá věc, zvláště v zimě a při jistých případech, — ale nebylo by líp přihnout si doušku ohnivého vína jako Maďaři? Ta věčná praženka české pokory klade se už na jazyk jako hlína!

Ale nechci Tě, můj milý, dále zdržovat. Víím, máš mnoho práce. Snad přepočítáváš miliónky, které Ti Pius zůstavil, — hehehé! — zdali Tě snad přece nějak neohnul? Nu, já bych mu nevěřil, nevěř nikomu!

Prosím Tě, požehnej našim nepřátelům!

Ostatně, kdybys chtěl náhodou se zas teď podívat do

Prahy, ode dneška za týden jsou sokolské šibřinky. Příklad
oblečen co „dobrý pastýř“, nikdo v tom nepozná papeže!
Pusu pantofli! Srdečný pozdrav!

NÁRODNÍ LISTY 24. února 1878

△ V Praze 16. března

Mír tam dole je už uzavřen — teď bychom se mohli zas trochu doma prát, ne? Ba, pánbůh rozsil po Čechách tolik krásných lidí, s překrásnými hřbety, s luzně kynoucima ušima, a my zahálíme a nepoužíváme božích darů! Však my se polepšíme, česká nátura netrpí hniloby, česká nátura vždy zas se znovu vzpomatuje, a když člověk si zoufá, že je už nejhůř, — jsme si najednou zas ve vlasech a všeobecná pranice vlní se náhle po Čechách, že člověku až radosti srdce usedá. Ticho tedy, srdce, tvůj den zase přijde!

Balkán nás už nezajímá. Ledaže jsme trochu žádostivi, kdože bude tím novým bulharským knížetem. Nebo že jsme ještě žádostivější, jakou as vypíše první daň. Všimáme si teď zase pilněji událostí jinde zběhlých. Mluvíme o ministru Crispim, jenž se dopustil bigamie, a divíme se co pořádní křesťané, že mu svět má tu maličkost za zlé. Velký Šalomoun měl padesát — ne, myslím, že měl docela sto žen, a přec nám jej Písmo klade za vzor a svět jej nazývá „mudrcem“! Mluvíme také zas pilněji o událostech domácích, vážíme si slušně každé pěkné vraždy nebo samovraždy, a časopisecká notice, že nejmenovaný „silný švec“ v nejmenované hospodě vyhodil nejmenovaných dvacet lidí, přivádí nás v nadšení. Také máme již dosti času, abychom se obdivovali vtipu pražských kuchařek, které místo hovézího kupují pánům svým koňské maso. Ach ano, pro koňské maso měly naše Vlasty vždycky cit vřelý! „Z toho času dívky okročně na koních jezdíce“, to je velmi starý citát. Ostatně věru nepochopuju, pročže je u nás posud tak velké degout proti masu koňskému. Okusil jsem ho již sám, arcíže ve formě uzenek, a jsem přece posud „zdráv jako kůň“ — račte odpustit! Item máme též již dosti času, abychom sobě všímali jarní přírody, ať už se jeví na modra-

jícím se nebi, na konečcích stromů nebo v klecích ptáčníků. Co se teď již zase v klecích těch třepá nebohých slavíků, skřivánek a jiných opeřených chudáků! Nikdo jich nevidí, ani samo oko zákona ne, míním toho zákona, který byl také u nás vydán na ochranu zpěvného ptactva. Měl by se založit zvláštní nalezinec pro takové nebohé zákony, které byly sice vrženy do světa, ale neznají otce a matky a jsou tu jen pro nemilosrdný ústrk lidský. Němec říká o takových zákonech, že „zůstaly v inkoustu vězet“, Ital, že „v kalamáři“, Španěl, že „v novinách“, my bychom si o nich měli také nějaké hezké pořekadlo zřídít.

Takto jde všechen život v Čechách a zvláště v Praze dále, jako by čas ani nepokračoval a kalendář byl tak asi nejzbytečnější věcí na světě. Co je nám platno, že masopůst skončil, když půst je zas jen jakoby masopůst! Nejkrásnější a nejduchaplňější vdova ve světě, jejíž duch je samá skvostná perla a zlato a šum — míním p. t. velectěnou *Veuve Cliquot* —, kraluje dál, jako by Popeleční středa memento své letos ani nebyla lidstvu na čelo napsala, a plesová hudba zní k tomu ze všech sálů. Ples se honí za plesem, dozrálá děvčátka, která letos doufala se dostat již pod čepec, nemusí si posud tedy zoufat, a přezrálí jinoši mohou dále obracet listy *Knihy moudrosti* a vybírat si z ní zlaté pravdy, jako například: „*Je velmi dobře býti člověku samotnu — s hezkou ženuškou*“ — nebo:

„Chceš-li se oženit, nekoukej se ani tak na stáří jako na mladost“ — nebo:

„Člověk nemá býti hrdým. Kdyby ti tedy náhodou nabízelí třeba bratří *Rothschildové* dceru svou, vezmi ty si ji přec.“

Tanečníci pražští jsou neunavní, to se jim musí spravedlivě dosvědčit, ale Praha, totiž ta platící Praha, je — upřímně řečeno — už velmi mrzuta. Dveře nestačí zvoucím výborům, prsty bolí od vyndávání pěttek! Jsme jak známo ukrutně požeňnání všelikými spolky, opravdovými i zábavnými, vyššími i nižšími, a každý ten spolek musí mít v zimě svůj ples, a kdyby spolek měl za výhradní účel „měření spodních vod“ nebo „prozkoumání knihy *Genesis*“, spolek

tančí! Ale nedost na tom, mnohý spolek má také ještě celou řadu odborů i se zvláštními stanovami, a takový odbor také každý tančí! Ať by si tančil, že ne? jen kdyby si ten tanec spolek také zaplatil; ale on to myslí spolek zcela jinak, a aby také něčím osvědčil vlasteneckou svou činnost, odhodlá se obětovně, že bude tančit na útraty jiných.

Vidím, že jest velmi krásné být výborem, nebo snad docela předsedou výboru plesového. Rozhodovat o dámách, které se zvátí mají. Protežovat známé rodiny. Bystřit si svůj vtip na obsahu a formě tanečních pořádků. Jezdit dvě tři hodiny denně fiakrem, což je i pravidelnému trávení dle úsudku všech předních lékařů velmi prospěšné. Roztrhat denně pár dva páry glazovaných rukaviček. Konečně předtančit s hezounkou holčičkou. Ale — platící Praha bručí už, slyším ji bručet ze všech stran. Ba platící Praha dostoupla už dál a přemýšlí o obraně. Arci je ta obrana posud bráněním se neobratného dítěte.

Manžel nebo otec obchodník řekne ku svým: „Jakmile kolem polední zaharaší kočár u domu, zapřete mne!“ — Hehe! — výbor na to vychytrá za jediný den! Kočár nezaharaší u domu, kočár se zastavil o čtyry domy dál — pětka!

Manžel nebo otec advokát řekne ku svým koncipientům: „Přijdou-li dva v světlých rukavičkách, nejsem doma, rozumíte?“ — K smíchu, ukrutně k smíchu! Advokát vystoupí ze svého sanctorium do předního pokoje, kloní se dvěma pánům, z nichž má jeden šedivé spodky, druhý kostkované, jeden jedinou rukavičku černou, druhý pražádnou, zve „novou stranu“ do pokoje k sobě — už ho mají!

Líp, líp se braňte! Již proto, aby se neublížilo spolkům těm, které se těší sympatiím veškerého českého obecnstva!

△

„Jedem do Itálie. Řekni nám o některých zvláště krásných krajinách,“ pravil přítel před několika měsíci.

„San Marino především! Totiž dotknete-li se Rimini.“
„Krásné?“

„Nu ano. Ne tak jako Sorrento nebo Monako, ale krásné. Hlavní věc je ta, že republika sanmarinská razí jen jediný druh peněz, totiž měděné pěticentesimy, a ten druh že v mé sbírce naprosto schází. Kdybys mně takhle nějaký přines!“

Nevím, co si tenkrát přítel o mé krajinářské krasochuti myslel, ale dost na tom, že k nevýslovné radosti mého měděchtivého srdce — výš se moje srdce neosměluje — přivezl mně hned tři ty sanmariňáky a že sebe rozhodně pokládám teď za úplnějšího člověka než dřív. Právě republikáni, nesoucí na čele znak své svobody: tři ze skalních temen vyčnívající věže — obraz to tří vrcholů sanmarinské hory Titano — a pod tím nápis „Libertas“ (svoboda).

Že však každá radost lidská záhy se zase pokalí, musil právě teď vyjít spisek dánského rady *Jonasa* „Národ skutečně volný“, kterýmž nadpisem mní se ne jiný než národ sanmarinský, a ve spisku tom musil pan rada podotknout, že San Marino má také — desíticentesimy a zakrátko že bude mít i padesáticentesimy, ba i celé líry! Není nic platno, musím zas znovu hledat nějakého přítele, který cestuje do Itálie a miluje krajiny.

Zajímavý spisek a o zajímavém zrnku země! Je jen šestnáct italských čtverečních mil velké, ale Napoleon I. mu lichotil, Napoleon III. uzavíral s ním smlouvy a slavný sochař Canova právě tak jako neméně slavný lučebník Lavoisier pyšnili se tím, že jsou „čestnými občany“ San Marina. Ano i slavných vlastních synů má San Marino celou řadu, velkého vojenského stavitele Bellucciho, obratného politika a biskupa Valeria Maccioniho, výmluvného státníka hraběte

Onofria, známého starožitníka hraběte Borghese a m. j. San Marino si všech těch „dobrodinců“ svých váží, klade jim v dómu svém pomníky a staví jich mramorová poprsí do zasedací síně svého „consiglio“. I Napoleon I., tyran světa hltící, stojí mezi „dobrodinci“ malé republiky. Snad mu ladil a měkčil mysl sám patrón republiky, svatý Marino.

Svatý Marino byl divný svatý. Naši sympatii má ostatně vzdor svému podivínství již proto, že byl Slovan, Dalmatinc. „Jednoho dne“ přišel přes moře a pomáhal ihned co prostý zedník budovat rozbořené Rimini. Měl osla a toho dovedl modlitbou svou posilnit tak, že trpělivé zvířátko přinášelo největší balvany jakoby nic. Ale najednou svatý Marin zmizel, a sice do jedné z četných slují hory Titano. Byl slyšel, že dalmatským korábem připlula žena tak krásná, že všechno oslňovala. Ale to byla jeho vlastní žena a on byl právě pro tu její přílišnou krásu co dobrý křesťan od ní utekl. Žena vyslídila ho na hoře, klekla před sluj, prosila, lomila rukama — svatý Marin nic. Žena konečně dne padesátého hladem zemřela a tu teprv svatý Marin vyšel a pochoval ji. Nebi se to musilo patrně líbit, že svatý Marin ženu tak pěkně utrápil, neboť nadalo ho všelikými vlastnostmi, například i takovou silou, že rval medvědy.

Podivínství patrónovo přešlo na veškeré Sanmarinesy. Politikové sanmarinští měli například vždycky ten prapodivný náhled, že štěstí obyvatelstva je věc přední, věci ale nejposlednější že jest, aby vlastní jich osoby skvěly se jakous politickou slávou. Ještě podivnější je pak, že náhled ten prováděli vždy s důsledností železnou. Mají svou starou šlechtu, ale ještě se během všech věků nestalo ani jednou, aby byl z řad její vyvstal nějaký tyran, který by byl vlády se chtěl zmocnit pro osobu svou! Teď je počet těch, kteří se „principi“ (zeměpánové) zovou, šedesát, po dvaceti totiž ze stavu šlechtického, městského a selského, a z těch nastupují každého půl roku co „capitani regenti“ dva jiní vládu. Právě teď, dne prvního dubna, bude zase taková změna. A všichni posavadní capitani mysleli jen a jen na blaho obce, a jedině tím udrželo si San Marino samostatnost svou. Nájezdů bylo od okolních vévod dost a dost,

nejvíc nástrah kladli republice papežové; ale vždy dovedli Sanmarinesi ubránit se buď chytrostí, buď osobní statečností svou, a když podlehli přec, bylo to jen na kratičký čas a brzy zas dosáhli svobody dřívější. Přitom měli jejich „principi“ také tu zvláštnost, že ani nestáli o to, aby nějaký sice přežilý, ale zvykem posvěcený řád byl stůj co stůj udržen; kdykoli chtěl lid opravy, dobře, opravovalo se. A San Marino zrodilo během všech věků jen jednou jedinkrát nějaké zrádce, denuncianty. Když byla hraběti Onofriu v Římě sdělena dokumenta s jmeny denunciantů těch, spálil je, aby památku zrady *zničil provždy!*

Rozumí se samo sebou, že při takovém stavu věcí neboží Sanmarinesové nemají ani zdání o pravých „poddanských rozkošech“. Školy, nemocnice, vše podobné je zdarma. Mají, jak jsem již pravil, sice své samostatné měďáky, ale poštovních mark například nemají dosud naprosto. Bylo sice již v radě usnešeno, že se budou tisknout, ale pak zase z toho sešlo: je prý to drahé — a zbytečné! Ba ani oficiálního časopisu nemají žádného, co chce rada zvěstovat, nalepí po rozích všech obcí. Donedávna neměli ani vlastní tiskárny své, z politické chytrosti. Že prý by revolucionáři italští užili svobody sanmarinské a tiskli zde ty jisté brožury své, jimiž by pro San Marino mohly povstat jen zápletky.

Nemilují právních rozepří a procesů je v celém San Marině do roka nanejvýš deset. O nějakém zločinu se tu vůbec ani neslyší a trest za spáchaný přestupek nechávali soudcové každého odsedět si vždy doma.

Státního monopolu na sůl a na tabák zde není. Vůbec se dbá velmi málo zvýšení státních příjmů. Před nějakým časem chtěli nějakí podnikaví muži v San Marině zařídit herny a nabízeli republice velké sumy za to. Republika chtěla prostě muže ty zavřít — pro podplácení, je to naivnost! I daně jsou směšně nízký, ač se nákladných veřejných staveb podniká mnoho. Poplatek všechen obnáší jen — jediný procent z veškerých příjmů!

Takové poměry může snést ovšem jen ten, kdo od maličkosti nenavykl ničemu lepšímu.

△ V Praze 4. května

Pražané už začínají zase okna otvírat. Už je dnes totiž třetí den po prvním máji a děsné ty, divoké bandy, které v den ten Prahu výročně přepadají, od domu k domu vandrují, a ozbrojeny píšťalami jak dýka ostrými, troubami nad tažený kanón nebezpečnějšími a polkami přímo vražednými, klidné lidstvo výročně k zoufalství přivádějí, už zase se znenáhla ztrácejí. Přicházejí, nikdo neví odkud, jako když chroust teď ze země vylézá. A mizí, nikdo neví kam, jako by je slunce vypilo. Ale jsou neomylnou známkou, že máj je už zde, jsou v té velké jarní harmonii, v kterou teď příroda propukává, oním disharmonickým akordem, jakého lidstvu je skoro ve všem třeba. Odvíráme zase okna, blahý pocit nové jistoty prochvívá naše prsa — teď teprv je jaro krásné!

Vlívá se nám do žil jaro to, napíná naše svaly, budí novou radost ze života a žene nás k práci. Tak nás k té práci žene, že se nám až hlava třese. Na některých bodech Prahy se člověka chytá přímo závrať, když pozoruje tu vířivou, kypící práci. Například v městském parku. Zde se obrazy věru až míhají. Tu stojí sluncem osmahlý zahradník a přivazuje proutek přírody k silnému kůlu. Jen o několik set kroků dál pohybuje se už zase jeden a nese na ruce kus zeleného drnu, skoro pět čtvercových coulů velký. O nepatrný jen kousek dál a v zajímavé, ale poněkud pusté nížině „tvoří“ kouřící dělník, sedící na obráceném kolečku, stafáží dumně poetickou. Ba místy bývají až tři i čtyři zimničně pracující dělníci pohromadě. A Pražané mají radost, chodí se houfně dívat, a poprvé v životě má konečně každý z nás jasný pojem, jak krásně by se musila vyjímat poušť Sahara, kdyby byla pěkná mříž kolem. Jsou jednotliví lidé, kteří tvrdí, že to zde bude „zakrátko“ vypadat už tak krásně jako

v sadech na Karlově náměstí nebo u bývalé Poříčské brány, ale ostatní lidé jim chválabohu nevěří. Rovněž živo je na staveništi Národního divadla. Tam to od rána do večera vřeští a haraší, vrže a skřípe, sviští a hučí, duní a zvoní, že až hlava brní. Pravý oul, dělníci lezou po žebřících nahoru dolů, trámy lítají jako pírká, řetězy jsou v neustálém pohybu, vnitřní železná kostra vůčihledě roste, a zvukné hlasy dohlížitelů nesou se nad chaosem tím s velitelskou mohutností. Také je přirozeno, že se tak spěchá, peněz je teď s dostatek, stavební komitét v mladistvě bujně činnosti, a každý rozumný nahlíží, že je velice žádoucí, aby vynaložené již kapitály dlouho nezahálely a vnitřek divadla aby byl co možná brzy upraven už tak, bychom budovy mohli konečně užít prakticky. Zvenčí ovšem není teď lze mnoho z té čilé práce a té vřavy pozorovat, zato uvnitř. Znímám jednoho pána, který se tam odvážil, každý kout prolezl, ano i v tu namáhavou práci se uvázal, že spočítal hemžící se všude dělníky. Tvrdil, že jich bylo docela jedenáct, — to mu ale snad některý podběhl dvakrát!

Jsme národ rozhodně poetický. Kdyby nebožtík básník Lenau jel náhodou kolem, měl by z nás radost, jak jeden si hraje, druhý si klidně kouří a třetí leží na břiše a spí. Lenau — ano, to byl básník, ten měl pro podobné věci přec pravý smysl — žádný jiný básník na světě by se nám tak nehodil jako Lenau! Jsme zajisté naprosto ochotni se nechat obdivovat celým světem, ba třeba i opěvovat, jen bychom prosili, — ať nás to nestojí žádné namáhání! Ta vzácná ochota je se vzornou jednomyslností rozšířena po celém národě. Každý okamžik člověk slyší důmyslnou frázi jako například: „Ta Vídeň — ten babylón! Všimají si nás tam jen dost málo? Ani o nás nehlesnou, banda!“ nebo: „To je vidět tu německou spravedlnost! Od desíti let nenalezám nikde v německých listech, že by o nás psali!“ nebo konečně: „Francouzi nestojí také za nic! Jako bychom pro ně ani nebyli!“ Praošklivé od těch Němců, Francouzů, Angličanů atd., že se trochu nenamáhají si nás všímat! Snad by nežádali, abychom se činili a namáhali napřed trochu my sami? Nevědí, že máme „slavnou minulost“? Že mezi

našimi praotci a otci bylo už dosti mužů výtečných? Že právě teď se chystáme „oslavovat“ Jungmanna, pravý ten vzor neunavného pracovníka? Máme snad pracovat — sami? — a snad docela pořád? — ne, ten nesmysl bije přec do očí každému, alespoň z nás!

Ostatní svět ovšem ještě nedostoupil té výše jako my. Právě teď znějí na Sekvaně fanfáry, duní děla, hlučí provolávání slávy ze statisíců hrdel a nese se odtamtud takový rámus, že kdybychom nebyli už tak vyprubovaní, alespoň bychom se převalili z břicha na znak, naslouchat trochu. Dětinské lidstvo si tam uspořádalo zas jednou světovou výstavu. Největší prý ze všech posavadních. Nejkrásnější, nejpoučnější. Vskutku prý tam celý svět již pohromadě, největší národové zápasí spolu zbraněmi duševními, národové ještě polobarbarští snaží se tam podat obraz celého svého kulturního života, země na konci světa ležící pospíšily podat obšírnou o sobě zvěst, pramalé zemičky, jak nehet velké San Marino nebo Monako, dostavily se, aby svět zvěděl o jich bytosti, o jich zvláštnostech. Teď jsou tam už všichni ti národové pohromadě — myslím, že mají as ukrutný vztek, že právě my, národ nejdůležitější, tam nejsme! To je ale naše revanš za to jejich nevšímání. Citelná, trpká, ale spravedlivá!

Mohli jsme, mohli se tam nějak dostat, aby přec zas svět jednou zvěděl, že žijou vskutku ještě Češi. Nějaké namáhání by to bylo ovšem stálo, také snad něco peněz, ale bylo by to šlo. My však odolali pokušení mnohem bližšímu, roku 1873, jakžpak teď! Mezi vystavovateli je v Paříži arci přec něco Čechů, ale že jsou Čechy, o tom se hloupý svět as nedozví! Domnívám se, že každý z Čechů uspokojil se poznámkou svého pařížského komisionáře Němce, když mu tento dal zprávu, že na výstavní skřini může být jen nápis francouzský a — německý, a sice pro nedostatek místa. Nerozumný Maďar by ovšem komisionáři hodil takovou zprávu prostě na hlavu a prosadil by si svou vůli. Paříž už je vskutku zase plna řečí o Maďarech. Při zahájení výstavy hrála jejich hudba. Ve výstavě mají pro sebe velké místo, ač nemají, co by do něho dali. Obrovitá socha Hun-

garie povznesla se na svůj podstavec před výstavou ještě dřív než sama socha Austrie. Svět bude teď dychtivě hledat sochu Bohemie — hehe, ten se nahledá! Revanš!

To je povyku ve francouzských listech! Že prý dokázal národ francouzský, že republika zmůže nyní ještě víc než kdys monarchie. Že Paříž je jediným městem na zeměkouli, v němž může celý svět být hostem. Že vzdor roku 1871 národ nesmírně pokročil, úžasně zbohatl atd. République française volá: „Ejhle, toť výsledek naší práce! Pojdte, národové, a učte se práci od nás!“

Na nás si může dlouho volat! Takové poučování je přímo protivné! Když jsem byl ještě maličkým hošíčkem, měl jsem starou obrázkovou knihu, Komenského Orbis pictus. Tam byl na prvním obrázku vymalován sedící kmet, jak zdvihá prst a kývá na hošíka: „Pojď sem, hochu, a uč se moudrým býti!“ Mohu říci s oprávněnou pýchou, že mně ten kmet byl už co drobnému hošíkovi nesmírně směšný. Patrně se to ve mně ozývalo už tenkrát pravé české vědomí.

NÁRODNÍ LISTY 5. května 1878

△ V Praze 11. května

Čeští žurnalisté mají tento týden, zrovna o polednách v památný den svatého Jana z Nepomuku, svou velkolepou —

Pardon, tohleto bylo trochu nešikovné. S takovým hřmotem do dveří padnout! Chtěl jsem, je pravda, učinit dnes trochu reklamy naší svatojanské akademii žurnalistické — vždyť my nebozí, macechou přírodou bez tenóru a bez basu, bez houslí i klarinetu do světa postavení žurnalisté nemůžem pro akademii svou učinit ani nic jiného než trochu té reklamy! — ale obratněji mohl jsem to vyvést na všechny způsoby. Mohl jsem začít například: „České časopisy, tato chloubka národa (redaktor bručí: „No, no!“) přinesly nám zprávu o jubileu paní Malé.“ Nebo: „Slavnost Jungmannova — milí hlasatelé naši, české časopisy, to píší — svolá zas jednou všechny věrné Čechy do matičky Prahy.“ Nebo: „Jak české časopisy, tito neunavní bojovníci za právo a pravdu, tvrdí, bude letos obrovský jux: brouk kolorádový nám sežere všechny brambory.“ A pak jsem mohl všelijak z toho zatočit k té akademii — ale už je pozdě, škoda!

Ne — není škoda! Cožpak je například pravda, že paní Malá vystoupila v květnu před patnácti lety poprvé v Praze, a sice na českém jevišti co Panna orleánská? Pamatuji se na to zcela dobře, paní Malá, tenkrát ještě slečna, vystoupila v Praze již o několik měsíců dřív a zcela jinde. Bylo to zkrátka v sále konviktském. O České besedě, kde se jen tančilo. Památný, veliký den! Génius českých dějin musí zlatým písmem zaznamenat, že v den ten se v Konviktě poprvé před zrakoma shromážděného světa veřejně tančila právě vynalezená Beseda (připomínám géniovi tomu, že duševním otcem Besedy byl jsem já sám a že čekám podnes marně na dotýčnou národní odměnu). A mezi tancem se roznesla najednou zvěst, že slečna Malá je zde. Nikdo by

neuvěřil, jakou sociální revoluci kratičká ta zpráva způsobila. Osobně znal slečnu ovšem málokdo. Ale z Vídně byly o ní přišly již zvěsti mnohé a nadšené. „Nejkrásnější, nejvzdělanější a nejvlastenečtější Češka z celé Vídně“ — jinak se o ní neslyšelo. Za čtvrt hodiny bylo v Konviktě kolik mužských, tolik obdivovatelů krásné Vídeňanky. Jen já jsem sobě byl umínil, že se mně nebude a nebude líbit, just ne! Nemám lidi rád, jež předchází lichotivá pověst. Slečna Malá zůstala tenkrát už nadobro v Praze a mohu s oprávněnou chloubou říci, že jsem zápasil hrdinně a že jsem dovedl jí se neobdivovati skoro po celých čtrnácte dní. Pak — nu pak jsem byl se svým justamentem hotov. Myslím ale, že není hanbou přiznat se k porážce své — braň se, červe, proti mocnostem vyšším!

A bude pravda, že slavnost Jungmannova svolá všechny věrné Čechy do matičky Prahy? Přál bych, aby jich přišlo moc, hodně moc. Řekněm sto tisíc. Ne, řekněm raději dvě stě tisíc. Ale pak bych rád, aby se mohlo říci, že „věrných Čechů“ zůstalo ještě 4,800.000 venku. Zcela dobrý vtip mají nejnovější Humory. Po svatém Janu, který nás učil mlčet, bude se prý od nynějška dne 16. května slavit Josef Jungmann, jenž nás učil mluvit. Všechna úcta k Jungmannovi, velebím ho. Ale přeju si přec, aby brzy, hodně brzy ustoupiti musil ještě novějšímu svatému. Nějakému, který by národ vedl „od slova k činu“. Aby národ z plných plic a hezky od srdce si zajásal: „A slovo tělem učiněno jest!“

A bude konečně pravdou — to s tím broukem kolorádovým? To by byl ovšem obrovský jux. Kdyby nám kolorádovci sežrali všechny brambory, musily by kuchařky přemýšlet, co nám dávat k pečením, jeden den hrachovou kaši, druhý den kypré nůčky, třetí houbičky, každý den něco jiného, a my bychom se měli šest měsíců dobře. Ovšem jsou prý — člověk by tomu ani nevěřil — ve světě skutečně lidé, kteří nemají ani na dvě pečeně denně, „chudina“ se jim říká nebo tak nějak. To je od nich velmi hloupé a nikdo rozumný jim nebude takovou nuzotu schvalovat — říkávalo se: „člověk začíná od baróna“, jsme teď už rovnoprávnější, říkejme: „člověk začíná od pečeně“. Ostatně — copak to

není zábavou, když já mám dostat co jíst a dívám se na lidi, kteří mrou hlady? Když s párátkem v zubech „studuju“ bledé tváře, klidně hledím do hasnoucích očí, když se dívím, jak může živé lidské tělo vyschnout až na kostru a nasloučám úpění a kvílení, ozývajícímu se ve všech hlasových odstínech? (Je-li ten kvikot už příliš silný, je dobré dát si trochu bavlnky do uší.) Což není „studování lidské bídy ve všech její fázích“ svatou povinností pro každého pravého lidumila? A ty krásné řeči v říšské radě a na zemském sněmě, že se „honemhonem“ pomoci musí, řeči trvající zase plných šest měsíců, ty četné komise, vynášející pěkné diéty, ty přčetné a laciné příležitosti vydělat si nějaký řád a konečně ta závratně kvapící peněžitá výpomoc, která jen proto není nic platná, že mezitím došla úřední zpráva: „Už je zas všechno v pořádku“ — totiž: už mezitím hlady pomřeli.

Ale nechme toho — to je rozprava zimní, a ne jarní. Také by se mohlo stát, že by mně někdo nerozuměl a bral všechno dopravdy. Vždyť byli i lidé, kteří po onehdejších slovech mých o novém parku určitě tvrdili, že se mně ten park dosud nelíbí. Já a mně se ten park nelíbit — copak jsem barbar? Těším se opravdově z vysázených už stromků, které jsou se vzornou pravidelností rozestaveny jako svíčky na oltáři. Prohlížím si rybník a „malebné“ jeho vùkolí a jsem, přiznám se, krásou unešen. Vodopád je impozantní — vylej plný džbánek z druhého nebo třeba až z třetího patra, impozantnějšího dojmu nedocílíš! Nakupené skalní „balvany“ dodávají celku velice romantického rázu a jsou tak obratně sestaveny, že z dálky činí poetický dojem židovského hřbitova; teprv když člověk přistoupí zcela blízko a chce dle vyobrazení na náhrobcích vidět, leží-li tu někdo z kmene Árón nebo Levi, zpozoruje, že byl příjemně klamán — „umění má klamat“. Ale nejhezčí je dole ta „jeskyně“. Pražané, na jeskyně vůbec trochu málo zvyklí, lámou si hlavu a nevědí, co s tím výklenečkem. Snad nejednám beztaktně, prozradím-li již dnes, že je to vlastně kaplička a že tam již tyto dny přijde socha svatého Jana.

△ V Praze 15. května

Dořečněno, dozpíváno, je po slavnosti — o čtyřmécítma hodin dřív než jiná leta. Hosté naši nás ale neopustí, zůstanou alespoň do zejtřejšího večera. To nám stačí. Máme hostí na tisíce, a tisícůkráté čtyřmécítma hodin dělá celý jeden život — užijem-li toho dne vespolek řádně, zakličí myšlénkovou výměnou, citovým střetnutím se po všech českých krajích zas život celý.

Mnoho hostí letos v Praze nemáme, přibylo jich značně méně, než dříve obyčejem bylo. Má to ovšem přirozené důvody své jako vše ve světě. Vlnobití života, jednou hřeben vlny, podruhé úpatí její. Jedním z důvodů těch je sám ráz letošní slavnosti: odhalení *hotového* pomníku Jungmannova — věc dokonaná, nežádající žádné další podpory národa. Když jsme slavili *základ* pomníku toho, nebo ještě dřív *základ* Národního divadla, byl přívál lidu přirozeně větší. Ostatní důvody jsou časové. Některé z nich odstranit není ani v naší moci. Když před třemi lety, přec po té velké, řídké vítězoslávě nad francouzskými voji, Němci měli slavnost odhalení pomníku Hermannova, bylo u nich všeobecné a hlasité divení se, že přívál lidu byl až nápadně malý. Imponderabilie národního života. A některé z důvodů lze zas odstranit a vybízejí nás k stálé bdělosti a neunavné činnosti. Přec ale máme hostů značný počet. Jeť také velice důležité, aby jarně výroční dny ty byly rok co rok besedou českého národa. „Poutě vlastenecké,“ praví Jahn, který tolik přičinil k oživení svého národa, „jsou nutny, neboť rozšiřují vědomosti lidí, aniž by tito byli vlasti odcizováni. Národ musí se učit sebe poznávat, sic odumírá. Členové rozšířené rodiny, kteří se neznají osobně, kteří jsou od sebe vzdáleni, žijí, jako by ani nebyli rodinou. Jakž blahodárně působí i nejkratší návštěvy! Putování, hromadné putování budí dřímající ctnosti, soucit, sdílnost, společen-

ského ducha a lásku.“ — „Žehnán buď každý, kdo hoří, pro co jsem zahořel já; žehnán buď každý, koho potkám na dráze, kterou jsem nastoupil já!“

Hosté naši — nechme již všeho číselného i jiného porovnávání, neboť porovnávání je vši radosti smrt — hosté naši najdou i letos v Praze přehlednou příležitost k duševnímu vzpružení se. Předně se odbývá zejtra o polednách akademie českých žurnalistův. Jakož je *spolek českých žurnalistův* vůbec pravým svědectvím, že národní život náš vstupuje nyní do zcela nové fáze, takž je první akademie jich pravým a bohatým výkvětem nejnovějšího i nejdávnějšího českého umění. Akademie velkolepá, jaké nebylo alespoň již po patnácte let. Pyšný trojlíst výtečných českých skladatelů vystupuje tu nejvýznamnějšími svými děly. Nesmrtelný Smetana předehrou k Libuši, kterouž sám naznačil co vrchol umělecké činnosti své. Opera Libuše poukazuje již k blížícímu se, tak dlouho kýženému otevření velkého Národního divadla, jeť určena k zahájení jeho. Bendl mohutnými Černohorci, nad něž není opera teď pro nás časovější. Dvořák skladbou, která spojuje národního ducha s nejmodernějším směrem uměleckým. Mimoto jednou zas obrovské smíšené sbory zpěvné a poprvé veřejná deklamace nejkrásnější české básně Záboj, sprovázená krásnými živými obrazy. Ku konci pak hudební pozdrav ze Slovenska, zasláný geniálním Bellou.

Dále jsou tu četné výstavy. Některé z nich, poučné a zábavné zároveň, odbývají se letos co pokračování z let předešlých. Výstava umělecká nemá sice letos mnoho vztahu k výtvarné produkci české, ale snad aspoň tou negativností svou ukáže, kteráže stránka duševního našeho života je posud nejosífelejší, a povzbudí ku podpoře. Vždyť právě nyní odhalení pomníku Jungmannova, velkého díla výtvarného, dokazuje co nejvýmluvněji, jak lze krásnit Prahu, kapitól náš, jak lze jí dodat rázu českého a učinit ji školou i chrámem českým.

Novinkou je letos výstava živého ptactva. Rozkošná výstava, v níž se potěší každý. Samý tu nebohý otrok, je pravda, přivezený z daleka, z brazilských pralesů na břehu Amazony i z horských výšin peruánských, z bezestinných

lesů australských i bájuplných, zalehlých krajů širého Hindostanu, — ale ve steré kráse skvějí se otrůčkové ti pestří a krása jejich zapřádá nás do snů o jejich vzdálených vlastech.

Rovněž novinkou je výstava českých kněhkupců. Nemohlo být šťastnější myšlénky než v den, kdy postaven pomník patriarchovi české literatury, dokázat také zřejmě pokrok literatury té. Pouhá ta událost, že je již celý pluk pravých, skutečných obchodníků v oboru tom, je dosahu přímo neocenitelného. Jak daleko jsme od těch let Jungmannových, kdy knihkupectví bylo pouhým kramářstvím. Kdy spisovatel, i nejlepší, musil být vděčen, byla-li kniha jeho vůbec jen vytištěna. Kdy v kruzích vlasteneckých vítali nový spis co událost pro národ přímo spasitelnou a druh druhu ji podával chvějící se rukou a se zaroseným okem.

Stoupáme výš a výše. Jsme národem živoucím a nad námi se klene nebe slibné. Ne více toliko ve snu, již v samé bdělé skutečnosti vidíme se pnouti ten biblický žebřík k nebesům, a není více na něm poustevnický osaměle, jak bývalo, stoupajít po něm nahoru a dolů vyvolených celé řady.

Středem pozornosti zůstane ovšem nám i hostům našim pomník Jungmannův. Hrdě se vypíná ten kovový obraz českého pracovníka. Hlava jeho je schýlena, leželat na ní tíha celé budoucnosti naší.

Kdy postavíme pomník Čecha hrdě, radostně vzpřímeného?

Doba vyčkávání, doba národní měkkosti už minula. To cítí každý, že nastala nám doba tuhé práce, tuhého zápasu. Bez práce, bez zápasu neuchováme života. Jsouť ještě národové vespolek chaosem, jen ten zůstane, jen ten vynikne, kdo se osvědčí tvrdším ostatních.

Pryč se vši měkkosti! Pryč se smutnou měkkostí tou, kterou by nám svět tak rád přisoudil co význačnou naši „vlastnost národní“. Vždyť nebyvala při nás — nebudiž při nás! Jsme částí přírody a v přírodě je samý boj — buď jsi sám drakem, nebo jsi pouhým pokrmem draka.

„Serpens si non serpente comederit, non fit draco!“ — Had hada-li nepozře, drakem se nestane!

△ V Praze 18. května

Pokládám za svou povinnost nenechat české obecenstvo v další trapné nejistotě: my žurnalisté jsme s výsledkem své svatojanské akademie spokojeni, pravím. Divadlo nabito, kasa nabita, všechno v pořádku. Jsme nesmírně skromní, my žurnalisté, to je světově známo, a proto nás ani ve snu nenapadá, abychom přičítali skvělý ráz akademie a celý příval obecenstva snad sobě, — ne, nikdy! My bychom arci mohli říci: je to jen uznání našich nesmírných (skromně řečeno) zásluh o národ — my to neříkáme. My bychom mohli rozepnout vestu a ukázat svá prsa, v boji za národ „rozjizvená“, my bychom mohli vyhrnout rukáv a ukázat stopy vězenských pout — ale my vestu nerozepínáme a rukáv nevyhrnujeme. My bychom mohli říci, že jsme pracovali za celý národ, že jsme se rvali za celý národ, ano že jsme si i nadávali za celý národ, tak nadávali, že kdyby v Čechách po celé století nekápla teď nadávka ani jediná, nemůže a nemůže v tom ohledu nastat pražádná nouze, — ale ne, pryč s pýchou! Ano, my bychom mohli si samolibě pohladit bradu a říci, že se nám Smetanova ouvertura k Libuši povedla mistrně, že luzná naše Pivodova skladba národní nemůže být ani lahodnější, naše skladba k Bendlovým Černo-horcům a naše ouvertura Belova ani výrazuplnější, naše Kolárovy obrazy k Záboji ani dokonalejší a naše Dvořákovy Slovanské tance ani kouzelnější, — ale my svou bradu necháváme na pokoji a přiznáváme tuto veřejně, že Dvořák, Smetana, Bendl, Kolár, Pivoda mají o své skladby konečně také nějaké zásluhy. Myslím, že národ nad naší skromností přímo koprní, — ať koprní! My jsme už spokojeni, že jsme co „mravní osoba“ vydělali tolik a tolik, neboť tím je dokázáno, že „mravní osobou“ jsme.

Jakpak jsou asi spokojeni ostatní „podnikatelé“ svato-

janští? Ptáčníci jsou, to víme. Jejich zvířátka se líbila líp, než by se byla líbila například nějaká výstava pěkně rostlých lidí. Návštěvu měli přehojnou. Co bylo na prodej, prodávalo prý se dobře. Zvláště dámy si pilně kupovaly ta drátová, pěknou podšívku opatřená hnízda ptačí, hodí prý se jim výborně co košíčky na punčochy. Méně spokojeni jsou kněhkupci s posavadní návštěvou výstavy své. Nebyla dosud tak valná, jak se právem očekávalo, ani v sám den sv. Jana ne. Knihkupci říkají: „Vloni vybrali na výstavě ševcovské v den sv. Jana 286 zl, my letos v týž den 34 zl“ a bručí. Ať nebručí! Co je to platno, podšev je přec jen celého člověka základ a nikdo neupře, že bez bot nechodí se volně, kdežto bez myšlének — ach jak příjemně! Však ono se budoucně zdaří i knihkupcům; jen trpělivost! Mohou čekat. Včera měli čeští knihkupci a nakladatelé u Meningra banket. Zaznamenávám s oprávněnou chloubou, že jsem měl dost srdnatosti a bez dlouhého rozmýšlení se jsem sestoupil do té lví jámy. Dlouhý stůl. Kolem stolu moc nakladatelů. A všichni ti nakladatelé ještě mladí, někteří velmi mladí. Lze z toho soudit na mocný rozkvět české literatury. Neboť když jsou ti páni tak mladí, budou chtít patrně být ještě dlouho živi, a když budou chtít být dlouho živi, musí patrně dlouho české knihy prodávat. Slunečně jasné!

A jakž byli spokojeni naši hosté z venkova? Jednu věc si chválili všichni: ty nové kovové tabulčičky na nárožích ulic, nesoucí seznam firem v té oné ulici. To prý je velmi příjemné, říkali, vědět hned u rohu ulice, kteří obchodníci zde sobě přejou, aby k nim šlo české obecenstvo, a kteří o české obecenstvo ani nestojí. Je pravda, to je velmi příjemné. Ale zdalipak sobě také hosté všimli, o mnoho-li letos proti loňsku v Praze přibylo cylindrů a o mnoho-li ubylo čamar? Značně oněch přibylo, značně. To je to, že jsou zlé časy, slušný nízký klobouk stojí alespoň tři zlaté a zcela pěkný cylindr stojí v Židech zlatku a má uvnitř ještě k tomu vlepenu cedulku s nápisem „Chapelier de Paris“. A čamary vysychají jako studna v parném letě. Jakýs anonymní dopisovatel mne upozorňuje, že by bylo dobře

vložit teď do toho nějaký kapitál a skupovat odložené čamary. Že prý jistě přijde zas doba, kdy budou hledány, a pak by se dalo něco vydělat. Nemám kapitálu ani obchodnického ducha — s bolestí přenechávám slibný ten kšeftík kterémukoliv jinému a podnikavějšímu spoluvlastenci.

Nejhůř asi dařilo se a daří hostu, který k nám zavítal z končiny nejvzdálenější, doktoru Feistmantlovi. Ani za milión bych nechtěl teď být doktorem Feistmantlem! Totiž v Praze. Co as otázek prší za den na ubohou jeho hlavu! Vidím takový, denně se padesátkrát opakující obraz živě v duchu. Doktora potká nějaký dávný známý. Radost, to se rozumí. A hned nato otázka: „No, jak je tedy tam?“ A dávný známý nastaví ucho a čeká, že mu doktor ale ihned do něho nasype obsah několikavazkové encyklopedie o Hindostanu, obšírné pojednání zeměpisné a historické, nejdůležitější pokyny přírodopisné, meteorologické a astronomické, důkladný nástin poměrů Angličanů k tuzemcům, trochu podrobnější a především jasný rozbor poměrů společenských, a při rozchodu že mu doktor dá ještě hrst hezky velkých černých perlí na památku. Ale nesmírnou radost způsobil doktor Feistmantel celé Praze tím, že se svým v Indii narozeným synáčkem přivezl také hned hindostanskou chůvu s sebou. Pravou, nezfalšovanou chůvu hindostanskou, s turbanem na hlavě, bílým kuchařským šatem na těle, s černou pletí, s černými vousy na bradě, bez ramen a bez boků — indického muhamedána. Mužská ta chůva koná své povinnosti prý vzorně, jen vděčný a tak krásný úřad kojné nechce prý zastávat, ne a ne — snad jí to ale zapovídá náboženství muhamedánské. Pražané jsou u vytržení — odedávna jsou Pražané milovníky hezkých chův.

△ V Praze 15. června

Tak je mně nějak smutno. Poslanec Istoczy učinil na uherském sněmě návrh, aby „po Evropě roztříštěný židovský lid sobě byl navrácen a účasten se stal dobrodiní vlastní národní vlády a národní ústavy ve středu příbuzných jemu kmenů semitských“. Čili zcela neučeně řečeno, aby v Palestině nově založena byla židovská říš a židé celého světa aby si složili svou špínu i své milióny a vrátili se, odkud byli přišli. Když si člověk pomyslí, že se Maďarům daří všechno, ale všechno, čehokoli sobě umiňují, neubráníme se úzkostlivě předtuše, že snad již záhy, ach, nebude ani jediného žida mezi námi.

Jsem Čech, syn potlačeného národa, a přeju tedy všem potlačeným národům, aby byli „sobě navráceni“. Ani nemohu být tak nespravedliv, abych tedy židům nedopřál dobrodiní všeobecného vyhazovu, a kdyby štěstí jejich viselo jen na mém hlase, řekl bych zajisté — byť srdce přítom pukalo —: „Dobrá, vyhoďme je!“ Ale — bolet nás bude loučení přec.

*Když se dvě srdce lúčí,
jež tak se milovala,
jeť bolest to nejkrutší,
již nebesa nám dala.*

*A slza pryskne bezděky —
„Buď sbohem, sbohem navěky!“
Když se dvě srdce lúčí,
jež tak se milovala.*

Tak totiž jako my Češi a židé mezi námi bydlící. Štěstí i neštěstí jsme snášeli společně po věky; když se nám

dařilo někdy dobře, brali oni ihned ochotně procenta z toho, a když se nám dařilo mizerně, hned jsme cítili pomocnou ruku jejich — zajisté nebyl ani jediný český křesťan fan-tován a ani jedinému se neprodávala „poslední peřina pod tělem“, aby bratrská ruka židova nebyla přítom po-máhala — buďme spravedliví! A rovněž svědomitě po-máhali při všech otázkách politických, byly-li nám nepřiz-nivy.

Bude to spěch, až židé budou smít zas do své vlasti zpět! Z celého světa se sběhnou, ze všech končin a zemí, neboť „rozptýlení byli v pohanění, podle všech nepravostí otců svých“, jichž bylo mnoho a mnoho, těch nepravostí totiž. Ve spěchu zapomenou na veškeré inkaso směnek, cesta k moři bude poseta potracenými klobouky, botami a milióny, hlava se jim bude kalupem tetelit. A ta radost nebohé, siré Palestiny — „kameny ve zdech budou radostí řvát, hambalky na střeších budou jim odpovídat hlasem vzlykavým“, zcela tak jak je to v Písmě psáno. A brzy bude po pusté nyní Palestině veselo a živo jako v židovské škole. Život bude tam arci zpočátku chudý, jeť Svatá země nyní více holý kámen než kyprá hrouda; ale židé umějí slušně žít i v arabské poušti, horké nebe musí jim dát many k najedení a tvrdá skála vody k napití. Po Evropě a „ostatním“ světě ale bude smutno a truchlivo, němá tesknota rozloží se po krajinách dříve veselých a sad i luh zaroste česnekem nikým nepožíraným.

Jakpak to bude v Palestině pak asi s prací! Do orby, do řemesel se jim nebude asi chtít, ve vyhnanecké „bídě“ své se práci nenaučili. Nejspíš ale že si vezmou několik miliónů křesťanských otroků s sebou. Počítám, takhle čtyry milióny že by stačily. Zrovna tolik, mnoho-li je Maďarů. Ať si je vezmou — když nás Istoczy připravil o židy, tak ať nemáme už pražádnou radost ve světě víc!

Trošku, trošičku útěchy ve smutku našem poskytují nám zas poněkud se oživující naše domácí poměry. Loterie ve prospěch Národního divadla bude do čtrnácti dnů skončena, a kdo může, spěchá, aby zachytl ještě nějaký zbývající los. Pak se popožene snad zase konečná úprava divadla,

z přímo nepochopitelných příčin stále vážnoucí.* A vzduchem víří zase zvěstné hlasy nových polemik a oznamní brošury vandrují z ruky do ruky. Jedna vyšla dnes, o druhé se vypráví, že vyjde v několika dnech. Tu dnešní napsal Skrejšovský o Skrejšovském. Ujímá se ho s patrnou láskou a musím přiznat, že se snaží být k němu co možná spravedliv. Té pletenici prapodivných, nekalých poměrů, kterou brošura líčí, vděčně ani nerozumím; zato rozumím jizlivě chladnému tónu, jakým je psána. A spravedliv je v ní Skrejšovský nejen ke Skrejšovskému, nýbrž i k jiným.

Hraběte Clama-Martinice uznává co vynikajícího diplomata. Vypravujeť o jistém politickém osvědčení *staročeských důvěrníků* následující: „*Důvěrníci osvědčení toho ani nespatriili, bylo naopak v tajnosti drženo, poněvadž hrabě Clam-Martinic (jeho spisovatel) do osvědčení zrovna opak toho vložil, čeho zemští poslanci žádali.*“

Na dr. Riegrovi sobě S. trpce stěžuje. Ale ihned vítězí zas přirozeně dobré jeho srdce a sám ho zas omlouvá následujícími pohnutlivými slovy: „Tento způsob boje musí se dr. Riegrovi odpustit, vždyť on se nikdy nezúčastnil v útrapách české žurnalistiky a domýšlel se snad, že to, co agitace a vydávání novin stojí, samo z nebe přší.“

A mravní síle celé té strany dává svědectví co nejkrásnější. Vypravuje o násilnictví, jehož zakusil, a dodává: „Spočívá v tom příznak, jak by celá strana, kdyby k moci došla, chovala se proti těm ve vlastním táboře, kteří mají mínění jiné.“

A další ještě útěchy poskytuje nám sirotkům kongres diplomatů v Berlíně. Jak ti pánové tam vydatně, výtečně a často jedí a pijí, je věru potěšitelné. Sotva vstali od první

* Dobrý jakýs občan nás upozorňuje, že model trigy na Národním divadle stojící již se rozpadává, že vypadá jako podebraný a hadry, skutečné, plátěné hadry že z něho vlají na všechny strany. Míni, že model již vykonal úkol svůj a že by se mohla s některou větší pražskou hadrářskou firmou učinit smlouva a peníz z prodeje utržený že by se mohl věnovat zas ve prospěch divadla. Nač ten spěch? Snad spadne model některému bohatšímu občanu na hlavu, zabije ho do tří čtvrtin a občan učiní před svou smrtí ještě nějaký divadelní legát.

společné snídaně, již zasedají v jiném paláci k společné snídani druhé, načež po společné snídani třetí spěchají s obětovnou neunavností k celé odpůldne trvajícím obědu, aby pak téměř bez dechu věnovali se společné večeři. Aby jim to neuškodilo, také žaludek diplomatův má své meze! Ostatně je pravda — načpak jsou Karlovy Vary poblíž?

Karlovarské zastupitelstvo rozeslalo tyto dny pozvání týkající se tamějších lázní. Pozvání chválí za prvé působivost karlovarských vřidel a za druhé sděluje potěšitelnou zprávu, že ve vůkolí Karlových Varů je jenom německé obyvatelstvo. Karlovy Vary mají tedy účinek purgativní i vomitivní. Nepomůže-li čištění střev pomocí vřidel, je tu obyvatelstvo německé a nemocnému se obrátí žaludek.

NÁRODNÍ LISTY 16. června 1878

△ V Praze 22. června

Jedno — dvě — tři jubilea různých spolků máme během nejbližší přístich osmi dnů. Jedna — dvě — tři oslavy spolků a osob dějí se u nás během každých osmi dnů. Člověk by si musil myslit: to je národ plný vzorné činnosti, ty spolky mají nesmírné zásluhy o rozvoj národního života, a kolik oslavenců, tolik *velkých* popudů vrženo v život čilého, chápavého národa. Zatím ale, kam se ohlídněš, je pusto a mrtvo. Zatím v poslední týden, kdy již dostaví se tah loterie pro velké Národní divadlo, musíme žebrat u krajanů svých, aby výsledek konečný nebyl totožný se zahanbením. Zatím se strachem, s výročním strachem vidíme se blížít červencový Husův den, přesvědčení, že ani v den ten nesestoupí anděl páně, aby pohnul vodami spícího našeho jezera. Největší naši mužové jako by byli nám ani nežili, velké činy jako by pro nás ani nebyly potřebou, a přece slavíme *pořád* něco — „divný, chudý lid, který maličkostem staví čestné sloupy!“

Nebo — který velké věci malicherně chápe a zato té malichernosti své dodává nátěru velkoleposti! Na vyšehradském hřbitově dřímá řada českých srdcí, mezi nimi některá rubínová; máme tam některé z nejpřednějších lidí svých — s kloboukem v ruce má Čech vstoupit na ten vzosný, sluncem zlacený, šumnými větry ovívaný hřbitůvek vyšehradský. Mužové jsou tu, kteří si svou nesmrtelnost dali sami, kterýmž dáme-li pomník, naznačujeme jen, že jsme jim alespoň porozuměli. Teď tam budou prý postaveny nějaké arkády, v nichž mužové ti dostanou místo své. To je zajisté pěkné — nazývají-li ale české časopisy skromné ty arkády ihned pyšným jmenem *Nekropolis*, neubrání se jemnocitnější člověk pocitu naprosto nepřijemného. A jakoby mimovolnou satirou dodávají

časopisy zprávu, že v té příští Nekropoli je osm míst již zadáno a že se začne stavět ihned, jakmile — jich bude dvanáct. Toť aby sobě honem ještě čtyři pospíšili umřít!

Snad spíš roztrpčím slovem svým než přispěju poněkud k nápravě. Ale nechtěl bych říci slovo nepravdy, byť mne množství za to na rukou nosilo. A zdá se mně, že nadešla zas jednou u nás doba, kdy pravda se snese. Svěží vzduch, jako když nový den se blíží, vane teď českým krajem. Lid je zase čilejší a hledí k obzoru, kde mají vystřelit paprsky světlé pravdy. Není to ovšem ten jasavý ranní pocit, jaký byl na počátku let šedesátých, kdy národ s mladě svěžím pocitem ideálního jinocha vykročil do nového života. Nebohé ideály, jakž byly pocuchány, nebohá pravda, jakž byla loupána, oud po oudu nepravdou nahražována, až zbyla chorobná jen fráze, úmorná lež! Strojili nám pravdu do nejrozmanitějších pláštíků, vatovali ji od plec až po chodidla, dali jí smaltové zuby a skleněné oči, až vypadala jako moderní dáma, při níž se neví, což jejího jest, a která je jen pro ulici, ne pro domov, až se konečně i procházečům na ulici zhnusí. Génus národa dostal své uniformní kalhoty, kdežto přec nesnese „montury jiné mimo dvě mohutná křídla, opířená láskou a nadšením, jimiž může se povznést vzhůru k výšinám a plným douškem pít ranní světlo jasné“.

Jsme teď, jako bychom byli po nemoci vstali. „Mdlá srna toužící po pramenu, zbloudilé dítě toužící po matce“ — národ toužící po pravdě. A právě do této doby, do těchto dnů padá oslava Čecha, který, ač synem desítiletí posledních a myšlének nejmodernějších, byl v té době domácích zmatků nejzapomenutějším z mužů, kteří vynikli. Vidím v tom více než „významnou náhodu“, vidím v tom svědectví, že rozhlížíme se konečně po pravdě, po mužích celých, pevných, v přesvědčení svém neústupných, kladem-li právě teď pamětní desku na hrob *Augustina Smetany*. Desku, na níž skvějí se hluboká, skromná, a v té skromnosti přec zas tak hrdá slova:

„Stál jsem pevně, vždyť jsem stál v přesvědčení svém!“

Celé čtvrtstoletí uplynulo, než jsme si na něho vzpo-

mněli. Byl zimavý den, kdy tenkrát téměř celá Praha valila se průvodem za rakví chudého mnicha. Železný, úmorný absolutism byl tenkrát ovládnul Rakouskem a velkolepý pohřební průvod byl velkolepou demonstrací národa toužícího po svobodě. Svoboda pak zase zasvitla, oddychli jsme volně — na svobody bojovníka jsme zapomněli.

Nebohý mnich, a otřásl tenkrát celou zemí! Ta pravda, která slabého činí silným, nevýmluvného výmluvným, prostého vznešeným, ta jej učinila hrdinou. Bezmocný mnich, a nejmocnější tyranové naší hierarchie se před ním chvěli. Zalhat mohli pravdu jeho, „přec pronikla jich prsa žhavou bolestí“. A tou pravdou bylo — čisté, opravdové Smetanovo *přesvědčení*. Byla-li pravdou absolutní, což na tom záleží, pro něho byla pravdou a on za ni trpěl a v ní skončil. Nebyl to u něho těžký zimniční sen, bylo to přesvědčení klidné a jasné.

Konečně vzpomínáme sobě na Augustina Smetanu. Vcházíme tím do nové doby, vzpomínámeť na muže *nezlomného přesvědčení*. A přiznáváme se tím ke kultu pravdy. Trvám, že není jediného poctivého muže mezi námi, který by, syt všech možných lží a prázdných, byť sebelesklejších frází, netoužil po tom, aby národem zavládla všude a ve všem již pravda. Jsme-li v něčem choří, řekněm si to upřímně, jeť to jistý krok k uzdravení. Jsme-li v něčem slabí a nedochůdní, přiznejme se k tomu, již tím přiznáním nabýváme síly k mohutnějšímu. Vůdcové střežte se klamat lid lží sebemenší a třeba „dobře“ myšlenou, neboť lid je jako dítě: ztratí důvěru celou, jakmile seznal lež první. Bohdá že nebude lid náš nadál více oslavovat těch, kteří nejednali vždy dle plného přesvědčení svého a nehostili jej vždy pravdou. A národ s klidným rozmyslem uvažuj klam i pravdu, ať může o sobě říci slovy Písma: „Jsem ústa pravdy, a srdce mé, můj duch a zápal a každá kapka krve jsou pro pravdu.“

Národ pravdou ocelovaný překoná věky, jeho nezdrtí rána žádná. Nežijem sice právě nyní v době nějak pro nás skvělé, také se však nenalezáme na žádné vyprahlé poušti

a nepokrývají nás vlny bijícího okeánu. Vždyť konečně ale „i z pouště vyrůstá palma se skvostným ovocem svým a bijící okeán nezabrání, aby pilná korala nevzrostla nad povrch jeho co ostrov oživený bohatě“.

NÁRODNÍ LISTY 23. června 1878

△ V Praze 17. srpna

Jak asi muselo si včera radostně poskočit srdce onoho pruského faráře, který minulého téhodne korunnímu německému princovi byl věnoval historické péro po Bedřichu Velkém, aby princ jím podepsal ortel smrti pro Nobilem Hödel byl konečně popraven. Nikoli katem berlínským, nýbrž katem Krantsem, povoláním z Poznaně, kamž Prusové jak známo dávají nejlepší katy své. Uspokojení je v Německu všeobecné. Při pádu Hödlově je to zajisté pochopitelné; ale lze říci, že by v Německu, jaké tam mínění panuje dnes, nebyli ani proti tomu, kdyby byli také všichni ti popraveni, kteří jsou tam nyní vězněni pro „urážku veličenství“ a jiné viny podobné. Ostatně — kdoví, co se tam stane! Snad dojdou tak daleko, bude-li se nynější zimničné udavačství — „Preußenseuche“ jmenujou nemoc tu — ještě vzrůstat dál. Snad tam bude brzy zas jako za krásných dob Jean Paulových, jenž psal: „Cestuju-li po Německu, mám pokaždé radost, když spatřím šibenici; vím dle toho zcela určitě, že je blízko nějaké slušné město.“ A on ten „pruský mor“ má dnes již prapodivné věci za následek. Vždyť přinášejí německé listy již zprávu, že roku 1878, téhož roku, kdy historie zaznamenává důležité faktum, že Bismarck váží dvě stě čtyřicet tři libry, prohlížejí se německé školské čítanky a vyhazují se z nich — Schillerovy básně! Že prý „kvůli kněžství“.

To je naše kněžstvo jiný chlapík! Náš klerikální Čech má směr co možná liberální, ba snad už příliš. Před nějakým časem — patrně na učiněný dotaz — sděloval svým velebným čtenářům obšírný výtah z taxy v pražské porodnici platné, co se platí na které třídě, co za jednička, co za dvojčata a co za trojčata a když má dotýčný „dobrodinec“ právo žádat svých peněz zpět. A tento týden — zajisté

zase na dotaz — sdělil jim zase tituly celé řady skluzkých německých spisů. Jak známo, je těch spisů velká již sbírka. A Čech dodává k tomu, nejspíš co předběžné literární oznámení: „My tuto sbírku časem ještě rozmnožíme.“ Na všechn způsob vyplní tím Čech velkou mezeru v české literatuře, a lze jen přát, aby nástupce po panu Dederovi nebyl snad příliš přísný.

Ano, „pan rada Deder“, „náš pan Deder“ — poslední název četl a citoval sám nejraději — je už mezi nebožtíky. Dnes ráno se odebral na věčnost a zajisté že si tam hned dal předložit nejnovější číslo nebeských Národních, není-li v něm nic závadného. No — budou tam teď andělíčkové čuprnět, až budou chtít odbývat nějaký tábor nebo jít na výlet s trubkou a spolkovým praporem! Ani uvnitř nebe se nebudou smít k tomu výletu shromáždit, až za branou! Už se dávno na ně připravoval, bylo to vidět. Vysoká jeho postava zhubeněla a sotva se vlekla, oko bylo vyhaslé, červené kdys tváře byly jako žluté varhánky. Praha je o jednu význačnou osobnost zas chudší. Jednu měl nebožtík při úřadování svém vlastnost rozhodně dobrou: byl zdvořilý. „Dalo se s ním mluvit,“ jak se říká. Byl-li někdo už nucen k té nepříjemné návštěvě v oddělení páne Dederově, o příčině návštěvy byla řeč jen co možná krátce, pak začal sám vyprávět hned něco zábavného. Ani rozpravě o politice se přitom nevyhýbal. „Víte, já jsem také vlastenec, ale stojím nad stranama,“ říkal, mluvil-li s nějakým „mlado“; „ale to musím říci, že ti ‚staro‘ nestojí všichni dohromady za nic!“ Rozumí se, že když mluvil s nějakým „staro“, zas ti „mlado“ nestáli všichni dohromady za nic. Zdál se vždy pln ochoty — ovšem ale nepovolil přece nic. Ostatně znal přec každý, že mluví s přednostou cenzurního a spolkového oddělení, a především znal každý „našeho pana Dederu“. Summa summarum: my s ním měli velký svůj kříž — on ale měl rovněž zcela pěkný kříž s námi!

„Náš pan Deder“ sprovázel kroky českého národa co „nejvěrněji“. Už známého roku onoho, kdy za noční doby „věrně“ stál u lože Havlíčkova a přinutil ho, aby jel s ním do Brixenu. A pak v době nejhorší, v letech šedesátých,

kdy nás „věrně“ konfiskoval skoro den co den, kdy „věrně“ střežil každý krok českých spolků, kdy „věrně“ byl přítomen každému táboru v pražském okolí a co „nejvěrněji“ cenzuroval české divadelní kusy, takže z nich pro přílišnou jeho otcovskou péči nezbývalo někdy pranic. Přišel-li si herec beneficiant proto k němu stěžovat, říkal „náš pan Dedera“: „Víte, pravá poezie nemá takových přívěsků potřebí; kus je ve svém jádru taky takhle dobrý, budete mít pěknou benefici, já vám gratuluju!“ Komická byla jeho líčená nevědomost ve všech takových případech, on nevěděl o žádném zákazu, o ničem — „ajaj, toť se musím poptat!“ Ostatně cítil arci sám dobře nesrovnalost, do jaké divadelní cenzura s naší pokročilou dobou přichází. Alespoň dovedl o tom mluvit s humórem. Není tomu tak dávno, co se sešel v jisté plzeňské pivnici s hercem S., členem českého divadla. Neznajíce se dali se do rozpravy, která záhy stala se ohnivou. Pan S. s plným ohněm mladé své duše pustil se do divadelní cenzury, Dedera mu přikyvoval. „Rád bych toho Dederu, toho... (název ukrutně málo lichotivý), znal!“ — „Ale my se tu spolu dobře bavíme a já nemám ani tu čest —?“ otázal se Dedera. — „Herec S.“ — „Nu a já jsem ten Dedera! Mluvme jen dál, kamaráde, o divadelní cenzuře se dá dobře mluvit.“

Byl by se ale velice mylil, kdož by byl myslil, že „náš pan Dedera“ byl necitelným naproti poznámkám o jeho osobě. Sledoval je velmi ostražitě a alespoň se tvářil, že ho bolí. Pamatuju se na dotýčnou scénu z roku 1862. Blížila se slavnost borovská a já byl převzal redakci dosti objemné slavnostní brošury; čas již kvapil a v poslední době, tuším že již jen dva dni před slavností, měla se ještě překonat předepsaná třídní cenzura. V brošure stál také životopis Havlíčkův, sepsaný přítelem Tonnerem, a tam „našeho pana Dedery“ bylo vzpomenuť slovy nepřiliš laskavými. Vše záleželo na ochotě tehdejšího policejního rady Weimanna, k němuž byl Dedera přidělen co vrchní tuším komisař. Donesl jsem tedy povinný exemplář sám na úřad a chtěl mluvit s radou. „Spí teď,“ pravil Dedera, „ale nemějte pražádných starostí, vymohu vám to. Přijďte zas

za hodinu.“ Přišel jsem mnohem dřív než za hodinu, chtěl jsem zamezit tím, aby Dederova slova o sobě četl. A Dederova tu sedí a před ním brožura rozložena — zrovna arci na té osudné stránce. „Pan rada nedovolil,“ pravil Dederova odměřeně s nevýslovným výrazem bolesti ve své tváři, „musíte vyčkat tři dny.“ — „Prosím, ohlaste mne tedy u pana rady.“ Dederova nechtěl, otálel, konečně řekl: „No, odešlete si to tedy. Ale“ — a okázal prstem do brožury — „tohleto by vám můj přítel Havlíček jakživ nebyl odpustil!“

Uměl se také bránit — ale tajně. Napsal český, německý, francouzský nebo latinský epigram na dotýčnou osobu a oustně jej všude kolportoval; epigramy vynikaly svou masívností. „Náš pan Dederova“ znal skoro všechny spisovatele a žurnalisty české osobně, a potkal-li některého, ihned ho zastavil. Rozprava začla pak věčně takto:

„Budete platit botu!* Nevíte, že se nemá klobouk smekkat? To přec víte, že jsem založil spolek — stanovy už jsou potvrzeny — proti smekání při pozdravování! Ale poslouchajte,“ a chytl osloveného za knoflík, „znáte už tohle ode mne?“ A už vrazil oslovenému epigram do žeber. Psal epigramy i na své vlastní zaměstnání, vůbec na všechno. Snad jeden z posledních byl na sochu Jungmannovu, která tak dlouho se nedostavovala. Tvrdil v něm, že farář od františkánů protestuje ve všech instancích proti té soše, neboť „by mu až do jeho smrti ukazovala“ — záda. Ještě trochu masívněji to řekl „náš pan Dederova“.

Ale to českému lidu neodpustí „náš pan Dederova“ snad ani na onom světě, že o krvavém pankráckém táboře justifikoval mu zamilovaného jeho psíka. Chytl mu ho, oběsil a pak utopil. „A takového něco jsou Češi s to vyvést mně — vlastencovi!“

* Pražská ideální míra piva.

△ V Praze 24. srpna

České matičky, sestřičky, ženušky, milenky a jiné ještě české dušičky ženské mohou být zase upokojenější. Hlavní rána už tam dole padla, největší kámen závady odvalen. Ale vypadalo to už divně po Čechách při nynější všeobecné povinnosti branné! Již ta píseň neplatí, která tvrdila, že jediná vojákova ženuška „je po boku šavlička“, — dost ženušek skutečných pláče po zemi, jimž mužové odešli dolů na Turka, a skoro se již zdálo při proskakujících zprávách o velké mobilizaci, že stane se pravdivou ta druhá vojenská píseň česká o „koních ve dvoře, nimiž žádnej nevoře“. Teprv při takové příležitosti člověk sobě všimne, jakou my máme bohatost národních písní vojenských! Český hoch si zpívá: „Ještě mě v kolíbce kolíbali — už jsou mi o vojné povídali,“ a věru že se ten český hoch v dýmu bitev osvědčuje pak všude. Nově se to ukázalo dole v Bosně, kde zápasil s bojovnicí hrdinnosti až zoufalé. A co při tom hoši zkusili! Marna je tam rada, jakou matka v písničce dává, „nespi, synku, pod širým tam nebem“, — perným kusem chleba je ten chleb vojákův, vlhké a tvrdé je lože v bažinách bosenských a po skalách hercegovských.

Také doma ale ztrácíme tak mnohou drahou hlavu českou. Zdá se, že teď smrt položila prst na písmenu D. Minulý týden pan Dederer, tento týden pan Daněk. Pan Daněk zemřel na „přílišnou dobročinnost“. Moderní nemoc, které ještě málo lidí u nás rozumí, a proto se na něho shrnuli. Já nemohu s ostatními, rozumím mu — on to myslel tak dobře! On, pan Daněk, chtěl patrně teď provozovat dobročinnost „ve velkém“, a aby co začátečník nějakou neobratností neublížil snad vlastní krvi české, začal se cvičit na Němcích. Bohužel ho hned při prvním kroku na krásné, nadějeplné dráze zasáhla nelítostná smrt.

Nevím, jak stojí „daňkovky“ na pražské burze dnes, — pan Daněk ale sám v českém národě klesl až „na motyku“.

Alespoň že zaživa učinil jedno tedy dobrodiní velké, a právě tam, kde toho bylo nejvíc zapotřebí! Vždyť jsou ti nebozí utlačovaní Němci zrovna jako sirotkové mezi námi, žádný se jich neujímá, žádný jim ničeho nedá. A přitom jsou tak ostýchaví, vskutku pravzor „stydlavých chudých“, a když chtějí v sebečestější obci zahrázdit nějakou školu německou, netroufají se chudáci nikdy přímo se o to zasadit a musí „se strčit“ třeba za nejošumějšího žida.

Pan Daněk zajisté neměl při daru svém na myslí prázdňého vedlejšího cíle, žádného výdělku, on chtěl jen, aby se mu těch 25 000 zl zúrokovalo *láskou*, — a jsem zplnomocněn ubezpečit ho, že sobě lásky Němcův *plně* dobyt. To mu budiž při předčasné jeho smrti milou úlevou!

Zima je v Čechách, zima! Všude nářek, že není vřelosti pro českou věc, že nastala ledová lhostejnost, česká srdce že jsou pokryta šedivým jíním. Po venkovských městech že v rodinách i mimo ně němčouří všechno, mužští i ženské. Rovněž tak v Praze. Jdeš-li po ulicích, že sopránové hlásky štěbetají němčinu s oním přízvukem a s onou nápadností, jak to činívají „dámičky“, když na sebe chtějí upoutat pozornost kolemjdoucích mužských. Potkáš-li mužské, že slyšíš tytéž příjemné zvuky, takže nedůvěřivě vzhlížíš k těm telegrafickým drátům, které přebíhají již přes všechny pražské ulice, a mimovolně se ptáš, zda ty dráty snad neopřádají obrovské židovské město. Vezmeš-li nějaký „českým zájmům sloužící“ časopis do ruky, že tam najdeš třeba i přímou obranu těch, kteří od české věci přecházejí k německé. Ano, je zima, ale nezatopí nám žádné rokování a žádné psaní článků, jen plná, nová práce *ve všech* oborech českého života je s to nás znovu zahřát, znovu zas rozproudit českou krev do vřelosti. Teď vidí snad již ti, kteří odsoudili český národ na tolik let k nečinnosti, že nesmí se ani na okamžik zahrávat s osudem národa.

Zima je, a naši tažní ptáci vracejí se zase k nám. Letos šel let skoro všech do Paříže a je zajímavo, co v tom lesklém bodu vzdělanosti viděli a jak o tom mluví. Jeden je nebesky

nadšen a nadává pekelně všemu, co je u nás doma. Druhému se nejvíce ze všeho líbí „francouzská národní hrdost“ a rozpráví o ní nadšeně — po německu. Třetí — měšťan, který v Praze nejde do divadla za rok ani jednou — vypráví samolibě, že v Paříži zaplatil v divadle za dobré sedadlo *sedmdesát* franků. Čtvrtý zdá se že neměl v Paříži jiné starosti než pozorovat, co dělají tam přibylí Češi. „Myslíte, že výstava je tam jejich hlavním zřetelem? — i toto, hospody, kavárny!“ A dodává zvýšeným hlasem, jen aby to slyšeli i ti tam přes ulici: „Aby takhle věděly paničky, co jejich mužové tam dělají!“ Já být jeho paničkou, ihned bych se v Paříži poptal telegraficky, co on sám tam dělal!

Zima je — pardon, vlastně podzim, ale velmi zimavý podzim. Vlašťovky se proletují městem všemi ulicemi a zcela nizounce nad dlážděním, jako by byly posud zanedbaly se seznámit se všemi znamenitostmi Prahy a chtěly to ještě v poslední chvíli nahradit. Po celé leto rozhrabané ulice pražské jsou již až do příštího jara dodlážděny — znamení ještě neomylnější než vlašťovky. Když se blíží jaro, sedne si naše městská rada ihned na zem, dlabe pěkně jamky, hraje si nevinně s dlaždičkami na drábky — a když se blíží podzim, vstane a jde domů.

A za všemi „bývalými“ branami vznášejí se velké i malé papírové draky. Po stech se kolíbají nahoře v modré výši a nahrazují nám orly a sokoly jihu. Rád se dívám na ty opravdové tváře hrajících si s nimi dětí a pouštím se někdy s některým „držitelem“ takového draka nebo s některým jeho přičumujícím kolegou, jehož tvář mne láká, do přátelského hovoru.

„Copak ty nemáš žádného draka?“ ptám se včera jedné takové osobnosti význačné.

„Já nepotřebuju.“

„Nehraješ si snad rád s drakem?“

„To ne, ale když chci nějakého mít, vezmu ho některému klukovi!“

Pohládl jsem ho po tváři. Myslím, že my Češi máme přec jen budoucnost!

△ V Praze 30. listopadu

Slabnu. Myslím skutečně, že slabnu. Tento týden se ženil jeden z nejdávnejších přátel mých a já mu při té příležitosti nevyved žádnou špatnost — to je povážlivé znamení! Je pravda, chuť jsem k tomu měl a mozek líhnul perfidní nápady jako jindy. A napadlo mně, že bych mohl do novin dát „Veřejné díkůvzdání“ například co „truchlící pozůstalý“! Promluvit tam takhle několik vřele cítěných slov k oběma svědkům, kteří mému příteli prokázali poslední službu. Zvláště se poděkovat velebnému duchovenstvu za vykonání církevních obřadů. A pak, kvůli samolibosti vlastní osoby, ubezpečit, že jedině „všeobecná soustrast“, jaká mně při té příležitosti ze všech stran byla najevo dávana co věčnému starému mládenci, byla s to, aby poněkud umírnila nevýslovnou bolest mou. Chuť byla, nápad byl, ale nebylo síly. Slabnu.

Baže slabnu. Když mnou nehnula už ani oslava Karla IV.! Nadšení bylo „takřka“ všeobecné, hodnostáři pražští se dostavili téměř všichni, stráž bezpečnosti se zúčastnila v plné parádě a plném počtu, obecenstva přišlo také trochu a povídá se, že jednotlivé hlasy volaly dva- či třikrát docela i „slávu“ —, nic platno, zůstal jsem jako kámen. Ach, ani na toho německého studenta, který přinesl Karlovi věnec co „zakladateli první university německé“, nedovedu se zlobit! Nedovést se ale zlobit na někoho, kdo má pravdu, to je už povážlivý důkaz slabosti.

Že prý byl Karel IV. „otcem vlasti“. Nevídáno! My už jich naměli a naslavili, těch „otců vlasti“, a přece co „synové vlasti“ pořád ještě nestojíme za nic. Důkaz, že ti otcové špatně vychovávali. Teď se ale s otci roztrh zrovna pytel! Doktor Kalousek napsal slavnostní spis „Karel IV.“ a dokázal v dedikaci, že prý „slavná městská

rada“ naší Prahy je nejzasloužilejší pokračovatelkou po Karlovi IV. Celá městská rada = asi tedy 120 „otců vlasti“. V pondělí byly volby a městská ta rada je zase trochu ofrišována. Zvolili jsme tam JUDr. Karla IV. rytíře Klaudyho, JUDr. Karla IV. Seelinga, domácího pána Karla IV. Kleinberga a ještě osmadvacet jiných Karlů IV. Ještě jsem jaktěživ neměl toho potěšení, abych viděl zasedat naši městskou radu. Ale před vnitřním zrakem mým jeví se mně každý z nich přísně dle obrazu Petra Meixnera co Gambri — pardon, co Karel IV., a před tím vnitřním zrakem mým sedí všichni v jedné, velebně dlouhé řadě, každý s korunou na kadeřavé hlavě, s purpurovým pláštěm na ramenou, s žezlem v pravé a jabkem v levé ruce. Obraz úchvatný.

A přece žádné nadšení! Otakar Zeithammer učinil prý všechny ty nejnovější otce vlasti sám. Otakar Zeithammer je tedy „praotcem vlasti“. A že vlast naše je srdcem Evropy, je Zeithammer praotcem Evropy. A že Evropa je srdcem celé zeměkoule, je Zeithammer praotcem celé zeměkoule. Mocný, velice mocný pán! Napadá mně tu kratičká italská písnička a překládám ji slovem prostým a neumělým:

„Ó jinochu, vzezření přepodivně milého, ve tvůj prospěch pronesl osud tuto sentenci.“

„Slunce ráno nevstaň dříve, dokud ty mu k tomu nedáš svou licenci.“

„Vystupujž pak po nebi vysoko, hodně vysoko, aby tím hloub mohlo zase klesnout dolů, k nohous tvým, a prokázat ti svou reverenci.“

„A zeptáš-li se ho: ‚Hej, kdepak dnes zajdeš?‘, má s poklonou odušit: ‚Kdekoli je libo Vaší Excelenci.‘“

Zázračná providence lidského ducha! Bujná fantazie italského lidu si ten skvělý obraz vymyslí — a v Čechách dojde svého vtělení. Ach na koho jiného šla by ta přítrefná slova: „Jinochu vzezření přepodivně milého!“ Kdokoliv ho viděl jednou, jedinkrátě kráčet „do rady“ krokem mohutně zeměkouli odstrkujícím — ne, nebudu horovat dál, podotknu jen ještě s hlubokým bolem, že jsou lidé u nás, kteří se vůli takového praotce ještě vzpírají! Kteří při

těchhle volbách nechtěli volit, jak sám praotec chtěl! Mám jim do duši zahřmít slova Písma, že „vůle otcova je právem dětí“ a „poslušenství že synovou je ctí“? Mám zahřmít Šalamounovo přísloví, 13, 1: „Syn moudrý přijímá cvičení otcovo: ale když jest posměvač, neslyší, když se mu domlouvá“?

Ne — nezahřmím. Jsem na hřmění sláb. Také se hřmění už ani nehodí do nynější zimní doby. Pěkná ostatně zima, také slabá! Slabostí se až potí a vzduch je samý pot dusivý, samá žíravá mlha. Praha vypadá, jako by stála v Americe, kde se topí města parou. Jsme celí rozvařeni mlhou tou. Churavíme, nic nás netěší, nic nezajímá. Čtem například důležitou zprávu, že pivo se teď bude prodávat na váhu, a místo abychom se vehloubali celou silou ducha do události té, měřili její dosah a veškeré následky, pokrčíme nedbale rameny a pomyslíme si nanejvýš: „Důležité snad pro domácnost; hospodyně si koupí velké decimální váhy, a když přijde muž v noci domů, zváží si ho!“ Ostatně je také pravda, že časopisy přinášejí teď celkem pramálo důležitého. Je nejvyšší čas, aby se někde něco ve světě zase dělo! Sic budem číst co nejdříve zas zajímavou zprávu, že Karlíček Bum — ještě neumřel.

Nebojte se ale proto, že slábnu. Já tak brzy ještě neumru. Dal jsem si na to slovo při pohřbu přítele Ruffra, když jsem viděl průvod kráčející za rakví. Přijemné obličejel! A tihleti lidé by mohli být naposled tak hodní a poctít svou přítomností také můj pohřeb! Ne! Jsem gurmán. Počkám raděj tu chvílku, až se uvaří generace čerstvá.